Rahwa Sõna

Üksiknumbri hind 5 senti

Ilmub 6 korda nädalas.

Nr. 125 (1271) Tallinnas, neljapäewal, 11. juunil 1931. a. V aastakäik.

Kommunistide arhiiw kõneleb.

Prowokaatorid, keda oli tarwis kõrwaldada.

Põrandaalla saadeti noori tuulepäid. 17 wahialusest 6 üle piiri tulnud põrandaalust.

Ametiwõimud on praegu kibedasti ametis kommunistidelt leitud materjalide uurimisega ja tabatute ülekuulamisega. **Wangistatute arw on endiselt 11 meest ja 6 naist. Nendest olla põrandaaluseid 6, kõik Eestimaa kommunistliku partei poolt Eestisse põrandaalust tööd organiseerima ja juhtima komandeeritud isikud, teiste seas ka üks naispõrandaalune.** Nagu näha, on põrandaaluste kaader oma koosseisu poolest kergemaks jäänud. Põrandaalused on kõik noorewõitu tuulepead, raskema kaaluga mehed ise hoiawad end targu sealpool piiri ja ei riskeeri nii kergelt Eestisse tulla.

Wiimastel kuudel on nähtawasti õige energiliselt tegutsetud. Eestimaa kommunistliku partei **weebruari-pleenumi otsuste kohaselt, mis kõnelewad ühel ajal partei puhastusega igasugustest kahtlastest elementidest,** parteirakukeste loomisest uutest ustawatest ja parteile truudest töölistest ja kehwtalupoegadest.

Nii ongi loodud esimesed uued kollektiiwid mõnes Tallinna tehases (Kreenholmi, Balti puuwillawabrikus j. t.). Senini pole ametiwõimud weel asunud aktiiwselt nende kollektiiwide wäljarookimisele. Ülepea tööd on niigi seni tabatud põrandaaluste, põrandaaluste trükikodade ja konspiratiiwkorteripidajate ning teiste tabatute ülekuulamisega. Suurem osa wangistatuist wiibiwad weel praegu Pagari tän. kaitsepolitseis ja see asutus sarnaneb nüüd rohkem põrandaaluste peastaabile. Ajubki ju see staap terwes koosseisus praegu seal.

Leitud materjalist selgub mõndagi huwitawat. Nii olid 25. weebruari töötatööliste meeleawalduste puhul ette nähtud ka kaupluste akende rüüstamised, mis pidid segadusi ja werised kokkupõrkeid tekitama. Mainitud päewast ei tulnud aga midagi wälja. Juhid ei suutnud massi wälja meelitada.

Eelseiswaks sõjawastaseks päewaks — 1. augustiks olid juba eeltööd käimas. Pidi tulema üks kõwa „mürts", kui aga rahwas üldse sel päewal tänawale oleks tulnud.

Partei pleenumi otsuse kohaselt on alanud wihast wõitlust partei distsipliini ja konspiratsiooni kõwendamiseks. Leineri, Jürna ja teiste sissekukkumise paneb pleenum just prowokatsiooni arwele. Wiimane „Kommunist" nr. 4 kirjutab sel puhul wihase artikli pealkirja all „Puhastame partei külgehakkanud rämpsust." Artiklis pahandatakse, et seni on ilmutatud pahatihti ettevaatamatust prowokaatorite wastu. Neid isegi lastawat tööliste koosolekuil kõnedega esineda parteiorganisatsiooni teadmisel. Näiteks tuuakse 1. mail Selge Tallinnas, Joh. Unt Tartus, Maikallo Tallinna „Ülikool" j. t.

Samasse prowokaatorite kampa kuuluwat ka Hist, Kirikal j. t.

Pidades kõiki neid prowokaatoriteks on illbüroo neid otsustanud ükskõik milliste abinõudega kõrwaldada. Isegi atentaatide eest ei põrgata tagasi.

Nii kirjutab sama „Kommunist" pealkirja all „Nuhile nuhi palk" Selgest, et tema olla kaitsepolitsei teenistuses seisnud. Kirjutis lõpeb üleskutsega — „Töölised, lõigake see mädapaise wälja!"

3 perekonda põlesid paljaks.

Asunikkude hooned tules, loomad põlesid sisse.

Walga kriminaalpolitsei uurib asja.

Walga, 10. juunil. Täna öösel põles Walgamaal, Hummuli wallas Aitsra asunduses maha August Mummi laut ja Juhan Tellingu elumaja, laut ja saun. Tulde jäi mitme perekonna warandus ja loomad. Kolm perekonda jäid peawarjuta.

Walgast sõitis kriminaalpolitsei kohale, kuna arwatakse, et tegemist on süütamisega.

Tuli tekkis öösel kella 1 ajal Mummi laudas, mida kasutasid asunikud Ernst Weri ja J. Johanson. Esimesena märkas tuld Weri, kes lauda juurde jooksis, et loomi päästa. Hoone katus seisis aga juba üleni leekides ja waewalt jäi Wert lauda ukseid awada, kui lauda lagi sisse langes. Weril jäid tulde 5 lehma, hobune ja siga ühes põrsastega. Johansonil hukkus tules hobune, siga 6 põrsaga ja wanker. Laudaga ühe katuse all asus ait, mis samuti maha põles ühes asunikkude toidumoona ja riidekraamiga. Kogu hoones olew warandus háwines, päästeti waid ühed hobuserangid.

Laudast kandus tuli edasi allatuule asuwale Juhan Tellinga lauda katusele, mis tuld wõttis. Ka Tellingu laut põles maha, kuna loomad päästeti. Wahepeal oli tuli oma wõimusesse haaranud ka Tellingu elumaja ja sauna. Elamus elasid Tellingu, Solomi ja Johansoni perekonnad. Maja põles maha, suurem osa kraamist suudeti aga päästa. Sisse jäi waid osa Tellingu warandust, kuna T. ise kodust eemal wiibis ja kohal oli waid T. naine.

Tulest teatati 3 klm. eemal asuwasse Moorküla wallamajja ja sealt edasi Hummuli tuletõrjele. Enne aga, kui tuletõrje kohale jõudis, oli tuli juba oma häwitustöö teinud.

Kuna arwatakse, et hooned kellegi poolt kuritahtlikult põlema on pandud, siis sõitis Walga kriminaalpolitsei kohale asja uurima.

Woldemarasel ei lubata minna Kaunasesse.

Kaunas, 9. juunil. Lehtede teatel palus endine diktaator professor Woldemaras luba oma Platelia suwituskohast Kaunasesse tulla, et tutwuda tema wastu kogutud süüdistusmaterjaliga. Sõjakohus lükkas palwe tagasi, kuid tegi ühtlasi korralduse, et wastaw materjal saadetaks Woldemarasele Plateliasse kätte.

Eesti-Läti tariifilepingu ratifitseerimisel.

Riia, 10. juunil. Läti ministrite nõukogu kiitis eile heaks Eestiga sõlmitud tariifilepingu. Leping esitati seimile ratifitseerimiseks.

Soome talumeeste kriisikoosolekud.

Takistawad oksjonite pidamist.

Helsingi, 10. juunil. Loimal peeti eile põllumeeste kriisikoosolek, millest osa wõtma kogunes mitusada talumeest, hoolimata sellest, et kokkukutsumine sündis äheninia päewa jooksul. Wõeti wastu resolutsioon, milles nõutakse walitsuselt ja Soome pangalt kiireid samme ettepanekute teostamiseks, mis kriisikoosolekute keskkomitee poolt neile teatawaks tehtud. Keskkomitee koosolekule Helsingis otsustati saata järgmine telegramm: „Lootame teilt mehist ja julget esinemist. Walitsewa hirmu seisukorra ees oleme sunnitud olnud otsustama, et siin ümbruskonnas oksjone esialgu enam toime ei panda. Loodame, et keskkomitee ükskmeelselt meiega esineb." Sisuliselt tähendab see telegramm seda, et Loima koosolek on otsustanud oksjonite pidamist oma ringkonnas takistada.

Skandinaawia sotsialistide tihe koostöö.

Kopenhagen, 9. juunil. Ühenduses Taani sotsiaaldemokraatliku erakonna kongressiga oli Taani, Rootsi ja Soome sotsialistlikkude erakondade esindajate wahel nõupidamine, kus otsustati alata tihedamat koostööd nimetatud maade sotsialistlikkude erakondade wahel. Islandi sotsiaaldemokraatlik erakond teatas kirjalikult, et ka tema on nõus sellest koostööst osa wõtma.

Lugege „Rahwa Sõna!"

Saladuslik roim Jänedal.

Jaunurit tapeti 7 kuuliga.

Esmaspäewa õhtul leiti Jäneda jaama lähedalt Kitseküla saunurit Anna Eilmann, 61 a. wana, omast toast tapetult. Naise laip oli 7 kuulist läbi puuritud. Kõik kuulid oli lastud lähedalt maa pealt.

E. elas üksi omas saunurtsikus. Ta oli õige waene inimene. Roimar pole ka tuba läbi puistanud. Nii on tapmise põhjus õige salapärane.

Uus maailma laskmise rekord.

Helsingi, 10. juunil. Kuulsa Lesse pealt pühapäewal Lapual asetatud uus maailmarekord Olümpia wintpüssist laskmises lööti eile Stokholmis Rootsi laskurite wõistlusel, kus Ole Ericson lasknud 551 punkti: 181, 183 ja 187.

ESIETENDUSKINO **Modern**

Suur Tartu mnt. 4. Telef. 304-68.

6. juunist suurep. kahekordne eeskawa!

Publiku lemmik weetlew CLARA BOW, Stanley Smith ja Mizzie Green lõbusas filmiteoses

„Miljonäri armastus"

Keene Thompsoni romaani järele.

„Waikiw waenlane". Haruldane helifilm W. Duvles Birdeni noweili j. Indiaanlaste kombed ja armastus . . . laulud ja tantsud . . .

Seansside algus kell 5.30, 8 ja 10.30

Kassa awatud ärip. 5–10.30 ja pühap. 2–10.30.

Kinoteater „DIANA", Kopli tän. nr. 2.

8. skp. suur kahekordne eeskawa!

Inimene ja tema wari.

Põnew draama 10 jaos. Peaosades: Esther Ralston ja George Bankroft.

„Hõbekuningas wõitis"

Sensatsioonilin draama 8 jaos. Peaosas Fred Thomsen.

Kinoteater „ENDLA"

Kahekordne eskawa! Esietendus!

I. FOX-FILM.

„Tema kergemeelne samm"

Haaraw draama 8 w. praegusaja noorsoo kergemeelsest elust. Peaosades: Sharon Lynn, Joyce Compton, Frank Albertson, H. B. Warner, Richard Keene j. t.

II. PARAMOUNT-FILM. „Tume asi".

Draama 8 waat. PHILIP GIBBSi noweili järele.

Peaosades: Ewelin Brent, Nell Hamilton, Dawid Newell ja Doris Hill.

Kassa awatud pühap. kell 2, ärip. kell 5.

Algus pühap. kell 2,30, ärip. kell 5.30.

Kinoteater „Kungla" W. Pärnu m. 31

Suurepärane kahekordne eeskawa.

RICHARD DIX omas suures löökfilmis

„Punanahk"

Draama 11 jaos Elisabeth Picketti romaani järele. Üleswõtted wärwides „Technicolor" meetodi järele. „Paramount" film.

„Jaht õnnele" Farss 10 jaos. Uhke lawastus, enneolematud trikid. Peaosades: Luciano Albertini Ernst Werebes ja Elsa Temary.

Kino „FORUM"

11. VI. Näitelava wõluwam armastajate paar

JANET GAYNOR ja CHARLES FARRELL sügawas eludraamas

Seitsmes käsk

2) Iludus Louise Brooks ja Richard Arlen lõbusas filmis

Vend venna vastu

Algus ärip. kell 5, pühap. kell 2.

Puuduſi teede parandamiſel.

Töö areneb liig aeglaselt.

Puuduwad hoiatusmärgid ja kilomeetritulbad.

Teedeministeerium on [illegible] kõikidele maakonnavalitsustele ringkirja, kus juhitakse tähelepanu mitmekülgistele puudustele teedevõrgus [illegible] teede korrast parandusi ja [illegible] teostatakse aeglaselt. Teedööwlis tulewad kõiki teede puudusi, mis on tee ja liikluse wõimaldab käesoleva liikumise.

Samuti peab nõuet silmas pidama, et [illegible] oma teeosa hoidmise ja [illegible] kõlbulisel wiisil töötades, aga mitte ülewal teraga.

Talwel teostatud masinate puudulikku parandustööde tõttu on mõnes maakonnas juba esimestel tööpäewadel mõned teehööwlid uuesti parandusele jäänud. Töölõbade juhatajad tulewad wastutawaks teha töö korralduse läbiwiimise eest.

Maanteede käsaalikkudes kohtades nagu: kõwadkäänukohtad, ainult [illegible] sildade juures nina piirdedatawatel teedel, puuduwad hoiatusmärgid ja [illegible] [illegible], et kõwadelt juures kõik [illegible] juba üle [illegible] aega möödunud.

Hoiatusmärgid peawad olema üles seatud wähemalt 150 meetrit enne hädaohtlikku kohta. Lõpeks tuleb paratamatult kohe pärast walgussignaalidega resp. laternatega. Ajutised hoiatusmärgid wõib walmistada puust raha wahelikult ettenähtud suuruses ja wormis punane kolmnurk walgel põhjal.

Alaliste signaalidena tuleb tarwitada järsude teepöörete ärakatmiseks teedäres kaswawad puud ja telefonpostid, mis tulewad meetri kõrguselt ettemõõdetud teepinnast poolemeetri laiuse ribana ümberringi ärawalgendada. Samuti wõib [illegible] kohtadel äralubjata ainult nõuetekohased teeäärid, aed.

Kõik teeliikpostid peawad olema nähtawad.

Paljudes maakondades puuduwad teenäitajad, ehk on ülesseatud sarnased teenäitajad, mis ei wasta määrusele nõuetele. Teenäitajad tulewad ülesseada ka linnades, alewites ja asulates jarnaselt, et neid läbisõitwa tee suun sõitjale teenäitaja abil selge oleks.

Teedekorrashoiu tööde teostamiseks on hädawajalised kilomeetri märgid, nende ülesseadmisega tuleks maawalitsustel wõimalust mööda alustada.

Suurem osa maawalitsusi jääwad projektide ja eelarwete esitamisega hiljaks. Eraldi palutakse asja nii korraldada, et projektid oleksid üks aasta enne töö teostamisele asumist kinnitatud.

Waikne töökoosolek riigikogus.

Rida seadusi wastu wõetud,

Päewakorda täiendatakse uue punktiga — komisjonide täiendawad walimised. Wõetakse waielusteta wastu 1. lugemisel Eesti ja Läti riigile kuuluwate automobiilide ja mototsiklite üle piiri liiklemisel tollist heaks wõetawate maksude wabastamise kokkuleppe kinnitamise seadus ja rahukohtu ametliseaduse täiendamise seadus.

Edasi järgneb 3. lugemisel:

Riigikogu walimise, rahwahääletamise ja rahwaalgatamise seaduse muutmise seadus.

§ 37 juures korbad O. Kalk (tööerak.) 2. lugemisel tehtud ettepanekuid, mis aga enamusega tagasi lükatakse.

Wõetakse wastu 2. lugemisel Eesti ja Läti wahel piirjoonega poolitatud kinniswarade likwideerimise tähtaja pikendamise protokolli kinnitamise seadus, Eesti ja Belgia koloniaalsaaduste tollimaksukorbade korraldamise kokkuleppe kinnitamise seadus, wälisteenistuse seaduse § 8 muutmise seadus, surnud kindralmajor Gustaw Kunnose perekonna pensioni seadus.

Wiimase seaduse puhul wõtab sõna J. Fuks (koond.), waieldes wastu seadusele, tehes parandusettepaneku, mis lükatakse tagasi.

Järgneb Tallinna Tehnikumis õppijaile kaitsewäeteenistuse minemiseks ajapikenduse andmise seadus ja riigikogu kodukorra muutmise ja täiendamise seadus, rahwuswaheliste tüliküsimuste rahulikul teel lahendamise kohta käiwa üldaktiga ühinemise seadus.

1. lugemisel wõetakse wastu Pikalaenu panga walitsemisele antud laenude, arwete ja fondide walitsemise eest tasumaksmise seadus, koolimajade ehitusfondi seaduse muutmise seadus.

Waielusteta wõetakse wastu Wähemusrahwuste kultuuromawalitsuse seaduse muutmise seadus teisel lugemisel ja Koolimajade ehitusfondi seaduse muutmise seadus esimesel lugemisel.

Kõlwatu wõistluse wastu wõitlemise seaduse aruandja J. Klesment juhib tähelepanu sellele, et seesugune seadus on wõetud wastu ka teistes kultuurriikides, ning see on annud wõrdlemisi häid tagajärgi. Ilma selle seaduseta wõidakse waba wõistluse põhimõtet üksikute poolt kurjasti kasutada, et tekitada kahju naabritele. Edasi peatub aruandja kõlwatu wõistluse wastu wõitlemise asjaolu juures üksikutes kultuurmaades.

Eelnõu wõeti wastu esimesel lugemisel.

Lõpuks wõeti muutmatult wastu

Rahwamajade seadus teisel lugemisel.

Koosolek lõppes pool 8 õhtul.

Tallinna põllumajanduse näitus.

Suur hulk wäljapanekuid.

Ülesandmiseks 20.–25. juunini s. a. ärapeetawale Tallinna põllumajanduse näitusele on koos. Sellel näitusel on osakondades põllutööriistad ja masinad nina käsitöö. Need osakonnad täidawad oma ülesannet [illegible] [illegible].

Põllutööriistade osakonnas esinewad kõik põllutööriistade ärid ja mitmed tööstused, nagu Franz Krull ja tema Tartu osakond, Tallinna Eesti Majandusühisus, Eesti Tarwitajateühisuste Keskühisus, A. Willberg, N. Paulson, T. Masmann Pärnust, A. J. Seiler Pärnust, J. Tatsi, K. Sebeinsky, masinatehas „Lawerna", E. Mikkels, K. [illegible], J. Tamm, M. Allkaus ja Kõrgeaasa Wene kaubanduse ühisus. Wiimasel on näituseplatsil juba ehitustööd lõpetatud. Kõik wäljapanekud esitawad põllutööriistu wäga mitmekesises walikus. Põllumajanduse masinate ja riistade osakonnas on kokku 233 wäljapanekut.

Naiskäsitöö osakonnas esinewad Saku majapidamiskool, Kloostri, Warbola ja Haapsalu täienduskoolid nina 44 üksikut wäljapanekut. Meeskäsitöö on 15 wäljapanekut, mänguasju 10 wäljapanijat. Peale selle korraldab Tartu Kodukäsitöö Ühing Tartu käsitööliste koguwäljapaneku, kus esitatakse üle 30 liiki tööd. Ühtekokku on käsitöö osakonnas wäljapanekuid 111. Seega on Tallinna näitusel kõige suurem käsitöö näitus, mis on senini olnud Eestis. Näitusel ei ole esitatud mitte ainult kooli, waid wäljapanekud tuuakse näitusele üle kogu maa, mis annawad tõetruu pildi praegusest käsitöö seisukorrast Eestis.

Haruldane meelewaldus Wilnos

Warsjawi, 8. juunil. Lehtede teatel on töötud Wilnos neil päewil toime saanud haruldase meelewaldusega, nagu niisuguseid korraldatakse harilikult Indias. Et sundida kuberneri oma saatkonda wastu wõtma, olid töötud heitnud kuberneri losi ette pikali maha, pannes niiwiisi seisma igasuguse ukliikluse. Nad lamasid nukusal niikaua, kuni kuberner nende saatkonna wastu wõttis ja lubas tarwitusele wõtta energilisi abinõusid tööpuuduse wähendamiseks.

Eelolewal Tartu näitusel korraldatakse laiaulatuslik linnukaswatuse osakond.

Wiimasel ajal on kanakaswatusest saadaw tulu tuntawalt tõusnud. Läinudaastasest aruandest selgub, et kanadest on jäänud samapalju wäliswaluutat, kui peekonisigadest, kuid kanakaswatusse ei ole peaaegu ühtegi kapitali inwesteeritud.

Seda arwesse wõttes on otsustatud 4.–7. septembrini korraldatawal Tartu näitusel wõimalikult laiaulatuslikult linnukaswatuse osakond wälja arendada. Osakonna korraldamiseks on asutud ühenduse Linnukaswatajate Seltsiga.

Linnukaswatuse osakonna juhatajaks waliti instruktor R. Roosle.

Ülewaade meie jahiasjandusest ja metsandusest.

Eelolewal Tartu näitusel tahetakse anda wõimalikult laialdast ülewaadet meie jahiasjandusest ja metsandusest.

Sellekohaste wäljapanekute korraldamise on enese peale wõtnud prof. O. Danieli juhtimisel toetaw Tartu Metsaühing. Metsaühingul on kawatsus ühendusesse astuda teiste organisatsioonidega ja üksikute metsa- nina jahisõpradega, et wäljapanekuid wõimalikult laialdasemaks kujundada. Peale puutaimeaia ja puukooli näituse platsil korraldab Metsaühing mahal näituse platsil mitmekujulised spetsiikse wäljapanekuid ja keanjo.

Osakonna korraldajaks on määratud Tartu Metsaühingu instruktor Martin Malka.

Saksa kunsti kurb päew.

3.000 maalist päästetud waid 80.

[illegible] tulekahju, milleda [illegible] Münchenis kunstipalees, mis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] on [illegible] ja lõunenud. Kui esimesed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] kokku [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ja [illegible] kokku [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] kokku [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lõhkeda.

1854. a. [illegible] [illegible] [illegible] 11.000 ruutmeetrit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] korraldatud [illegible] [illegible] 3.000 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ja [illegible] [illegible] oma [illegible] [illegible] [illegible] 1,3 miljoni marga eest, et [illegible] [illegible] [illegible] kaugeltki nende [illegible] [illegible] maalide [illegible] [illegible]. Baieri kultuseministeeriumis korraldatud [illegible] [illegible] [illegible] Baieri ministri ja [illegible] [illegible] Müncheni linna ja [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Saksa rahwale.

Rahwamustrite osakond Tartu näitusel.

Tartu põllumeeste selts on astunud läbirääkimistesse Eesti Rahwa Muuseumiga, et Tartu näitusel rahwariiete ja rahwamustrite osakonda elustada. Selleks kawatsetakse näituse ajaks kinnitamata eksponaatid wälja tuua, et osawõtjatel näitusel anda wõimalust rahwamustreid kodukäsitöö juures ära kasutada.

Muidugi on läbirääkimised käimas ka „Kodukäsitööga", et mõlemad korraldaks laiema kodukäsitööde osakonna. Selleks ewaneb wäikematele [illegible] puhul Eestis. [illegible] [illegible] meie kodukäsitöö seadus [illegible].

Norra tööwõitlus jätkub.

Norra suur töökonflikt, mis algas juba 3 kuud tagasi, kestab ikka edasi ega ole näha selle lahendamist. 137.000 kesliidu liikmest on terwelt 90.000 tõmmatud wõitlusse, neist Oslo töölisi 30.000 (44.000 liikme juures). Ettewõtjad nõuawad palgaalandamist 15–20 protsenti, mõnel tööalal isegi kuni 40 protsenti wõrra. Töölised nõuawad aga tööpäewa lühendamist, puhkeaja, mis niikuinii kestab kõigest 8 päewa, ja lõpuks weel ületunnitöötaju wähendamist.

Säärane palkadekärpimine on töölistele lausa wastuwõetamata, sest elukallidus püsib endisel tasemel. Tööliste meeleolu on hea. Streigimurdmist tuleb wähe ette. Ametiühingute nädalane toetus streikijatele ulatub 1¼ miljonile kroonile. Siiamaani on makstud wälja 14 miljonit krooni.

Haigete arw Läti sõjawäes kaswab.

Nagu Läti lehtedest nähtub, halwenewad seal sõjawäes terwishoiu tingimused. Arstlikkude andmete järgi suri 1000 sõduri kohta 1927. a. — 4,3, 1928. a. — 5 ja 1929. a. — 6,3. Seega on suremus tõusnud ⅓ wõrra. Iga sõduri kohta tuli arsti poole pööramist 1927. a. 6 korda, 1928. a. — 6,7 ja 1929. a. — 8,5 korda. Haigemajades olid 1000 kohta 1927. a. — 778, 1928. a. 823 ja 1929. a. — 902.

Kõige enam wiibiti haigemajas haawadega, siis tiisikuse, närwihaiguste ja suguhaiguste arstimiseks. Kõigi nende haiguste protsent on mõne aasta kestel tundumalt tõusnud — nii haawamiste arw 32 pealt 54 peale, tiisikusehaiged 4 pealt 6 peale, närwihaiged 23 pealt 30 peale nina suguhaiged 20 pealt 36 peale 1000 kohta.

Uus laew Eesti lipu all.

Nagu meie konsul Belgias härra Moreau teatab, on Baltic-Scandinavian Shipping Co Ltd. omandanud esimese laewa, kes muutkun lõbusti peale korrapärast ühendust Belgia ja Eesti wahel tahab pidama hakata. Laew sõidab Eesti lipu all. Laewale pandakse nimeks „Leon Moreau". Reis Belgia ja Eesti wahel kestab 4 päewa ja läheb [illegible] nele kaudu.

Eesti ja Läti transporttööliste kongressid olgu ühel ajal.

Rahwuswaheline Transporttööliste Föderatsioon on pöördunud kirjaga Eesti ja Läti ametiühingute keskliitude poole, et wiimased astuksid selleks samme, et tulewikus mõlemate maade transporttööliste organisatsioonid, mis kuuluwad R. Transporttööliste Föderatsiooni, peaksid oma kongressid ühel ja samal kuul wõi 4–5 nädala kestwusega perioodil, et föderatsioonil oleks wõimalus saata mõnda omist sekretäri wõtma osa neist kongressidest. Meie raudteelaste, meremeeste, tänawraudteelaste jõuwankrite juhtide liidud ja ühingud peaksid eeltoodud ettepaneku wõtma kaalumisele, sest föderatsiooni sekretäri osawõtt kongressist on kõigiti tarwilik.

Weehädaliste toetus Lätis.

Läti parlament wõttis wastu seaduse, mille järgi riiklik maapank ja hüpoteegipangad annawad 1931. a. weeuputusel lõhutud hoonete ehitamiseks ja parandamiseks 3-13 aastaks protsendita laenu. Seda laenu saawad waid need, kes weeuputuse läbi wähemalt 25% rikutud warandusest kaotanud.

Ameerikas langeb aktsiate kurss.

P.-Ameerika Ühendriikides wõtab kriis järjest terawama kuju. Nii on raudteede aktsiad wiimasel ajal weelgi langenud. Börsi noteeringute indeks, mis oli maikuu algul 150, langes kuu lõpuks 128 peale.

Ka põllumajandusliste toodete indeks on maikuul tunduwalt langenud.

Inglise allweelaew wajus põhja.

Hiina aurik purustas tal külje.

Suur osa meeskonnast päästetud.

London, 9. juunil. Mereministeerium teatab, et Briti allweelaew „Poseidon" põrkas täna Hiina wetes Wei-Hai-Wei lähedal kaubalaewaga kokku ja läks põhja. Wiis ohwitseri ja 26 madrusit päästeti, kuna kaks meest suri haawadesse. 18 meest puudub. „Poseidon" on ehitatud 1929. a. Ta oli 260 jalga pikk. Tema reisimeeskond koosnes ühest neljakolmelise kahurist ja kahekolmest minilaskjast.

Shanghai, 10. juunil. Briti allweepaadi „Poseidoni" hukkumise kohta Wei-Hai-Wei lähedal teatatakse täiendawalt: „Poseidon" oli umbes 12 miili Wei-Hai-Wei pealwee harjutusi tegemas, kui wäike Hiina rannasõidulaew „Yuta" temale otsa jooksis. „Poseidon" sai suure augu külje sisse ja läks mõne minutiga põhja. „Yuta" korjas ellujäänud meremehed weest walja. Kuus meest päästeti allweepaatide Dawis-päästeaparaadi abil. Selle uuesüsteemilise leiutise abil tõusis kaks meest 2½ tunni pärast ja neli meest 3 tunni pärast weepinnale, kust nad päästeti Briti sõjalaewade poolt. „Poseidoni" asukoht merepõhjas tehti kindlaks. Tana asutakse laewa ülestõstmisele.

Balodis olewat mürgitatud.

Surma põhjusi uuritakse.

Laip hauast lahkamisele.

Riia, 10. juunil. Riias liiguwad juba mitu kuud kuuldused, et tuntud rahwamajanduse professor Balodis ei ole mitte loomulikku surma surnud. Seda kuuldust lewitas iseäranis kadunu õemees professor Sahlite, keda tuntakse kui erakut. Nüüd on kohtupalat wastawale kohtu-uurijale ülesandeks teinud asata juurdlust. Professor Balodise laip kaewatawat wälja ja wõetawat arstlikule uurimisele. Rahwasaadik professor Sahlite toetub mitme arsti tunnistusele, kellele tema professor Balodise haiguse saatuslikku käiku on kirjeldanud. Selle kirjelduse järgi olewat arstid tulnud arwamisele, et siin wõib tegemist olla arseenimürgitusega.

Leedu tüli Watikaniga.

Nuntsius ignoreerinud walitsust.

Kaunas, 9. juunil. „Lietuwos Aidase" Rooma korrespondent teatab, et Watikani ametkonnas kõneldakse, et „Osservatore Romanos" ilmus eile seletus paawsti nuntsiuse Bartoloni Leedust lahkumise kohta. Seal ütleb, et Bartoloni lahkumise põhjus olewat segane. Watikani arupärimisele ei olewat Leedult saadud selget wastust. „Lietuwos Aidas" omalt poolt tähendab, et Leedu saadik olewat Watikanile konfidentsiaalselt teatanud, miks Bartoloni Leedust wälja on saadetud. Need põhjused olewat nii kaaluwad, et nuntsiuse ja Leedu walitsuse wahel ei ole pikemat aega mingit ühendust olnud. Siiski olewat nuntsius teeselnud nii, nagu ei oleks temal Leedu walitsusega midagi tegemist. Lõpuks ei olewat Leedu walitsusel muud üle jäänud, kui paluda, et nuntsius wõimalikult pea Leedust lahkuks.

Paawsti nuntsius sai Mussoliinilt korwi.

Berliin, 9. juunil. „Kölnische Zeitung" teatab Roomast, et Mussolini on keeldunud paawsti nuntsiust wastu wõtmast.

Pilsudski hakkab juhtima walitsust.

Berliin, 9. juunil. Nädal „Kölnische Zeitungile" Warsawist teatatakse, lukuwat kaalietes poliitilistel ringkondades kuuldus, et marssal Pilsudski talab pidendada end täielikult walitsuse teostuse juhtimisele. Sel otstarbel wabastawat ta end sõjaministri ja sõjawäe peainspektori kohustest. Uueks sõjaministriks nimetatawat kindral Sosnkowski. Sõjawäe inspektoriks nimetatawat kindral Konarzewski.

Wene „piiriwägede motoriseerimine".

Moskwa, 9. juunil. Koguni aloqude kaudu on alanud korjandus „Punaste piiriwägede motoriseerimise" heaks. Kõigis Moskwa wabrikutes on otsustatud anda mitu protsenti kuulise palgast selle otstarbeks.

Poolakad lahkuwad läti koalitsioonist.

Riia, 10. juunil. Läti parlamendi poolakad lahkunud koalitsioonist. Nemad lahkuwad ka walitsusest. Lahkumise põhjused on rahulolematus parlamendi otsusega ja walitsuse tegewusega. Muuhulgas keeldi katoliiklaste poolakaatõigusi uurimisel.

Kaljas salapiiritusega tabati.

„Aura" kukkus kiiske Kihnu all.

Pärnu, 10. juunil. Eile tabas piiriwalwe Kihnu saare lähedal mootorpurjek „Aura" ühes 1060 liitri wälismaa salapiiritusega. Purjek toimetati Kihnumaastesse, kuna juurdlus asja kohta kestab.

Kaljas „Aura" on 22 br. reg. tonni suur. Meeskond on kolmeliikmeline. Laew kuulub Tallinnas elutsewale A. Linkwestile, kuna tema kodusadamaks on Lokka.

Meelemärkuseta mees raudteetammil.

Jäi joobnult rongi ette?

Antsla, 10. juunil. Täna öösel kella ½3 ajal, kui kaubarong Antslast Karula poole wälja sõitis, märkas rongi meeskond teel umbes 8 meetrit roobastest eemal lamamat inimkogu. Rong peeti kinni. Raudteetammil lamas meelemärkuseta mees kelles hiljem ära tunti raudteemaatöötaja August Lebik 17 a. wana, pärit Walgast. Mees toimetati haigemajja, kus temal raskeid wigastusi ei olewat. Kuna L. weel senini meelemärkusele pole tulnud, pole senini ka selge, kuidas L. wigastada sai.

Lebikut on eelmisel öösel nähtud Antslas ja öösel wiinastanud olekus. Arwatawasti kattos ta raudteeliini mööda Karulaste minema, kus aga teel mõne rongi ette, mis teda riiwas ja tee weerde paiskas.

Helsingis tabati piirituse paat.

Helsingi, 10. juunil. Ragu „Suomen Sosialidemokraatti" teatab, on merewalwe öö wastu esmaspäewa Helsingi lähedal tabanud mootorpaadi 860 liitri piiritusega ja kahe ceftlajaga, kes ülekuulamiseks arreteeriti.

Müür tappis neli inimest.

Berliin, 9. juunil. Saldini lähedal jäi ühe maja ümberehitusel wiis töölist ümberlangewa müüri alla. Neist sai neli surma ja üks raskesti wigastada.

Denning surnud.

London, 9. juunil. Astronoom William Denning suri Bristolis 82 aasta wanaduses. Tema on leidnud wiis komeeti ja 20 udukogu.

Helweetsia ei lepi Wenemaaga.

Berliin, 9. juunil. „Basler Zeitungi" teatel on Helweetsia wälisminister Motta sotsialistide arupärimisele parlamendis seletanud, et Helweetsia liiduwalitsus ei mõtlegi alata diplomaatilikke suhteid Nõukogude Liiduga.

Leedu wahetab saadikut Ameerikas.

Kaunas, 9. juunil. Leedu Washingtoni saadik Balutis saabus Kaunasesse. Lehtede teatel ei minewat ta oma kohale enam tagasi. Uueks saadikuks Washingtoni nimetatawat senine Kaunase linnapea Wileišis.

Saksa walitsus pole nõudnud moratooriumi.

Berliin, 9. juunil. Mõnede lehtede poolt lewitatud kuuldused, nagu kawatseks Saksa walitsus paluda lähemal ajal moratooriumi Youngi plaani ülekandemaksudele, lükatakse teadjate poolt ümber. Tes asjas ei olewat weel mingit otsust tehtud. Walitsus ei laskwat end mõjutada enneaegsetele sammudele, mis wõiksid Saksamaa seisukorda ainult weel halwendada.

Kantsler Brüningit ja wälisminister Curtiust oodatakse Inglismaareisilt kolmapäewa õhtuks Berliini tagasi. Arwatakse, et Briti peaministri Macdonaldi ja wälissekretäri Hendersoni wastuwisit Berliini sünnib Inglise alamkoja suwewaheajal.

Mäetöölised hukkusid.

Breslau, 9. juunil. Ühes söekaewanduses Neurode lähedal langes 11 töölist söehappe wäljawoolu ohwriks. Neist sai seitse surma ja neli raskesti wigastada. Õnnetus on nüüd korwaldatud.

Ärewus Prantsusmaal teraskiiwrite pärast.

Kaks Saksamaad. Prantsusmaa kawatseb awaldada protesti.

Pariis, 9. juunil. Prantsuse saadikutekogus wastas wälisminister Briand täna rahwasaadiku Lorin'i arupärimisele Breslaus peetud Saksa teraskiiwerlaste kongressi asjus. Briand ütles muu seas: „Nõnemehed teraskiiwerlaste kongressil ei ilmutanud küll rahuarmastust. Breslaus on maresallite, kindralite ja printside juuresolekul langenud sõnu, millised tuleb kahetseda. Prantsuse walitsus on Saksa wälispoliitika juhtidele seletada lasknud, mis tema arwab niisugustest meeleawaldustest. Niisugused meeleawaldused ei wasta rahwaste koostöö waimule. Kahtlemata ei jäta Prantsuse walitsus niisuguse sündmuse puhul protesti awaldamata."

Edasi kõnelas Briand, et rahumõte on Saksamaal kahtlemata edusamme teinud. Ei tohtiwat jätta tähelepanemata, et on olemas kaks Saksamaad. Sõjakad rahwuslased ei olewat Saksamaal õnneks seisukorra peremehed. Kuni ei ole näidatud, et wõimata on Saksamaaga rahupoliitikat ajada, niikaua peab Prantsusmaa, Briand'i arwates, oma senise poliitika juure kindlaks jääma.

Heakstegemisküsimuse kohta seletas Briand, tema olewat küll kartnud, et Saksamaa wõib wahest keelduda oma heakstegemiskohustuse täitmast. Olewat wõimalik, et Saksamaa on Londoni läbirääkimistel oma halwa majandusliku seisukorraga wälja tulnud. Olewat aga wõimata seda küsimust ilma Prantsusmaa nõusolekuta korraldada. Youngi plaan olewat alles hiljuti jõusse astunud, seepärast ei wõidawat tema rewideerimisest juttugi olla. Kuni Youngi plaani muutmisest olewat palju waid. Seni ei olewat Saksamaa poolt Prantsuse walitsusele mingit sellekarwast ettepanekut tehtud. Saadikutekogu wõiwat kindel olla, et wälisminister Prantsuse huwide eest walwel seisab.

Surm elektrirongi all.

Rattad lõikasid enesetapja pooleks.

Teisipäewa õhtupoolel kell 5.20 heitis enese Tallinnas, Endla tn. ülesõidukohal elektrirongi alla Ewstafi Mogula, 49 a. wana. Surm oli silmapilkne, kuna rongi rattad mehe keskelt pooleks lõikasid.

Mogula oli endine weneaegne ohwitser. Teenis ka Eesti sõjawäes, kuid keele mitteoskuse pärast wallandati hiljem. Siit algas langus. M. lahutas ennast naisest ja elas wiimasel ajal W. Pärnu maanteel 27—5 allüürnikuna linna laternasüütaja juures. Sai linna hoolekandeosakonnalt wäikest toetust ja käis wahest ka juhuslikkudel töödel.

Wiimasel ajal awaldas Mogula waimuhaiguse tundemärke. Teda kawatseti juba „Seewaldi" paigutada. Samal ajal kõneles M. ka enesetapmise kawatsusest.

Juba esmaspäewal käis ta Endla tän. ülesõidukohal kahtlaselt ringi. Seda märkas ülesõidukoha waht, kes mehe rongi möödasõidu eel raudteelt ära ajas.

Teisipäewal ei läinud M. enam ülesõidukohale, waid luuras selle lähedusel. Kui elektrirong, mis linnast Nõmmele sõitis, ülesõidukohale lähenes, jooksis M. äkki raudteeliinile ja heitis roobastele pikali. Rongi ei suudetud lühikese wahemaa tõttu enam pidurdada ja see tormas enesetapjast üle.

Inglaste soojad sõnad Brüningile.

Pind sõjawõlgade ümberkorraldamisele.

London, 10. juunil. Saksa ministrite külaskäigu puhul kirjutab „Times" oma juhtkirjas: „Dr. Brüning ja dr. Curtius lahkusid eile Inglismaalt. Nende külaskäik oli kahtlemata suur isiklik edu. Nemad on oma wiisakusega, oma taktiga ja oma awameelsusega neile, kellega nad kokku said, hea mulje jätnud. Et kuningas George esimest korda pärast sõda kaks Saksa walitsusliiget wastu wõttis, on rõõmustaw sündmus, mis saadetawasti samuti, nagu nädalalõpu waba mõttewahetus Chequersis, aitab Saksa rahwast weenda, et Briti walitsus tunneb kõigile maadele ühesugust sõprust ja ei soowi midagi tulisemalt, kui wanade eraldusjoonte kadumist. Seda muljet kõwendab weel teade, et peaminister Macdonald ja wälissekretär Henderson sõidawad lähemas tulewikus Berliini külla. Kas on liiga julge loota, et praegused külaskäigud walmistawad pinda rahwusewaheliste sõjawõlgade ümberkorraldamisele?"

Hiiu wallawalitsusi rewideeriti.

Kohtu- ja siseministeeriumi ametnikud, kes ligi nädalapäewad Hiiumaa wallawalitsusi rewideerisid, jõudsid nüüd sealt tagasi.

Reina ja Emmaste wallawalitsuste asjaajamine leiti rahuldawas korras olewat. Suuremõisa wallas, kus elanikkude arw õige suur — 3.800, ei jõua sekretär kõiki töid õigeks ajaks teha. Kõrgessaare wallas jätab asjaajamine mõndagi soowida.

Kärdla alewiwalitsuses leiti, et arwepidamine on maha jäänud ja alewiwalitsuse majanduslik seisukord raske. Raskusi on tekitanud uue koolimaja ehituslaen, mille protsentide tasumiseks nüüd alewiwalitsusel summe ei leidu.

Öökülmad Soomes.

Helsingi, 10. juunil. Mitmel pool Kesk-Soomes, Hämes, Sawos, Karjalas ja Edela-Põhjamaal on öökülmad rikkunud oraseid ja wiljapuid. Praegu on ilmad muutumas sooj[illegible], millega öökülmade hädaoht möödub.

Ägedad töötülid.

Madrid, 9. juunil. Oviedost teatatakse, et läbirääkimised mäetööliste streigi lõpetamise asjus nurjusid. Mõnedes kaewandustes tekitati lõhkeainete abil plahwatusi, mis aga kahju ei sünnitanud. Ühes kaewanduses oli tulewahetus streikijate ja edasitöötajate wahel. Olewat wahetatud umbes 100 pauku. Lähemad teated puuduwad.

Barcelona, 9. juunil. Ühes wabrikus oli täna kokkupõrked streikijate ja streigimurdjate wahel. 11 töölist sai haawata. Politsei seadis korra jalale.

Tosin pankasid pankrotis.

Chicago, 9. juunil. Kaksteist wäikest panka sulges täna oma [illegible]. Maksuraskustesse sattunud pangad kuuluwad John Baini rühmale. Neil on kokku 21 miljoni dollari eest warandust. Hoiusummasid on neil 15.940.000 dollarit. Pankade peaaktsionär John Bain, kes on tuntud wabariiklaste juht, seletas, et hoiusummade omanikud ja aktsionärid ei kaota arwatawasti midagi. Kassade sulgemine olewat sündinud sellepärast, et praeguse depressiooni ajal on wõimata aktiwat ilma raskete kahjudeta realiseerida.

Majandusprobleemide lahendamine tööliskonna kaasatõmbamisel.

Mõned jooned Saksamaa majanduselust ühenduses meie tööliswanemate seaduse eelnõuga.

Majandusmeetodid wajawad põhjalikku rewideerimist. (2)

Nagu eelmises numbris nägime, rõhutas Rathenau majanduselus jõudude waba mängu süsteemi lõppu. Selle süsteemi asemele **ei asu tema arwates ei sotsialistlik ega sundmajandus,** waid **ratsionaliseerimine** — tööjuhtimismeetodite läbitungimine **teadusliklusega**, teadusega (die **wissenschaftliche** Durchdringung **der Arbeits**- und Verkehrsmethoden).

Tänapäewa majandus nihkab paratamatult **waba wõitluse, konkurentsi põhimõttel.** Waatleme meie seda tagajärjelt, mis on see imestusteraatow, **et ta on suutnud oma süsteemilagedusse** nii mõnel korral jaata. Ainult tuntud riiklik ergutumine, kiire tehnilise arenemine **on seda wõimaldanud.**

Mõttetu produktide hiia ja innus liikumine, erisutumine tubanetes **e b a majanduslistes** ja **ülearustes** produktsioon (wal-mistus) kohtades (produktionsstätten), **kõigepealt** aga organisatsioonide ja jõudude **hiiglaarmee**, mis ei ole mitte määratud kaupade lihtsaks jaotamiseks, waid **wiljatuks konkurentsiks,** — kõik see **sööb ära** osa maa üldwalmistusjõust (gesamterzeugungskraft), millist osa ma hindan ühest kolmandikust kuni pooleni.

Teisiti wäljendatud: Saksamaa walmistusjõud, mis tänapäew teeb aasta jooksul wälja 45 miljardit, wõiks **samade tööjõude ja tööabinõude juures** tõstetud saada **kuni** 60, 70, 80 miljardini, **kuna aga wana produktsioonprotsessi** alalhoiu puhul see ja tagajärjel walmistusjõud langema peab.

E b a ratsionaalse produktsioonprotsessi mõju laseb end waadelda **kahest** küljest:

Hindade moodustamise küljest waadatuna, teeb ta kallimaks produkti walmistamise ja weel kord kallimaks teel walmistaja juurest tarwitaja juure. Teine kallinemine tekiks praegu wälja seda kesk-mist poole produkti wäärtusest; tähtjamate tarwitusartiklite, iseäranis tekstiilide, juures tõuseb kallinemine kahe- ja kolmekordseks.

R a h w a majanduslikult wäljendub kallinemise mõju elulisepidamise raskenemises, üksiku inimese **tarwitusoja** ja **maa tarwitusmõime wähenemises,** ning konkurentsi raskenemises wälismaaga.

T o ö majanduse (Arbeitswirtschaft) küljest waadatuna, tõmneb **e b a** ratsionaalse produktsioonprotsessi mõju tööjõudude, **weimujõudude ja tööabinõude** kaina ollamises: ta **wähendab** maa majanduslikku **teowõimet."**

Ma ei hakka praegu edasi kirjeldama, millise nimelt programmi järele Rathenau soowitab korraldada Saksa majandust; ütlen waid, et tolles R. poolt soowitatud **ratsionaalses** majanduses **leiab aset** tööliste aktiiwne kaastöö (Eine Mitwirkung der Arbeiter und Angestellten findet statt), ja toon weel märgukirja läwu: „**Esimeid tundemärgid** lasewad märgata, et **Inglismaa** sammub juba sõja ajal produktsiooni ratsionaliseerimise suunas. Seal walitud wormid on **kangemad** ning wagiwaldsemad (starrer und gewaltsamer) kui siin kirjeldatud: wõetakse tehaseid riigi järelwalwe alla ja jagatakse produktsiooni eeskirjade järele. Ühelajal katsutakse **walgustada** (aufzuklären) **töölisühinguid** ja neid tõmmata kaasa **wabatahtlikule koostööle. Et Euroopa** maadele **mingit teist teed üle ei jää** selleks, et jagu saada sõja tagajärgedest, et aga seda teed **peab** sammuma **ka tema enda pärast** — seda jääb näitama **tulewik."**

Et aga nüüd weel selgemini rõhutada **põhjalikkude reformide** wajalikkust majanduses ja wanade majandus-meetodite **jõuetuist ning wõimetuist olewikus ja tulewikus** — selleks lubatagu, et ma tsiteerin weel kõnet, mida R. pidas 28. juunil 1920. a. „**Demokraatlikus klubis"** oma **parteikaaslaste ees** teemil: **Demokraatlik** arenemine. (Demokratische Entwicklung).

See tsiteerimine wenitab küll käesolewa artikli weidi liiga pikaks, kuid see wenitamine on praegu — tarwilik.

„Kui me nüüd küsime: milline on tulewik, ja kuidas me saame neist asjust (majanduslistest raskustest) üle, siis on wastus sama, mida me saame, kui on kõne kokkuwarisenud ettewõttest, kes talitanud üle oma jõu. Igalühel keerleb huultel sõna „kokku hoida" („sparen"). **Ei, mitte kokkuhoid hariliikus mõttes** ei ole see abinõu, milleks kokkuhoid (karge sparen), kui ta on aetud üle taatud piiri, wõib **waid** inimest põrgu ajada. **Meie ei wõi** inimest weel wiletsamalt toita, kui see sünnib ja sündinud on; ülesanne ja abinõu on — **organiseerida ning korraldada.**

See on wõimatu, **et ühes majanduses**, ühes **tulewikus**, nagu nad meie **ees** on, asjad anarhiliselt, **organiseerimatult**, **korraldamatult edasi** jooksewad. **Meie** ei saa enam mitte elama **a n organilises**, **kooskunud**, **indiwidualismist**, **riiklikust omakasust** aetud **majandusmehanismis**, waid **kawakindlas** organismis, kus **i g a ü k s**, kes majandust ja ameteid **peab** (der **Wirtschaft** und Ämter führt), **iseenda** ning seltskonna ees **ühewõrdselt** wastutaw on. — **Meie produktsiooni koguprotsess** on lapselikult primitiiwne. Ta on wõrreldaw põllumajandusega saja aasta eest, mil puudus ratsionaalne talituswiis ja saawutati seetõttu waewalt neljandik osa tänapäewa saadusteist. **See on sõgedus, kui üks** rahwas **ei taha midagi teada** oma **produktsiooni koguprotsessi** uurimisest ning ratsionaalsest korraldamisest, kui ta wäikestes asjades hoiab kokku ja suurtes pillab, kui ta meelsamini nälgib, selle asemel, et läbimõelda ning läbitöötada oma töömeetode ja luua jõukust **kõigi jaoks.**

Ning **edasi:** „**Neis** mõtteis (ratsionaliseerimise mõtteis) asub **kõige sügawam eetika**, mille wõimelised me oleme **tehniliselt**, majanduslikult, poliitiliselt ja sotsiaalselt. Neis asub **iga üksiku** inimese **wastutustunde eetika ja üldsuse idee.** Selle wastu on isiklik ärarippumatuse indiwiduaalne tahe, **mida ma hindan niiwõrd, kuiwõrd see ärarippumatus** oli wana **kapitalistliku** ajajärgu lahutamatu osa; selle wastu on kasutung (gewinnstreben), mida ei tohi alahinnata, millele meie suurt wõlgneme, mida kõrwaldada ei tule, milline aga enam **ei tohi ega saa olema** tulewiku **ainus** majanduslikult edasitõukaw jõud. Mitte kunagi ei saa majandus uuesti olema ainult eraisiku asi; ta ei see alati, kõigi tulewaste aegade jooksul (in aller Zukunft) olema wastutustunde asi — üldsuse, inimkonna ees.

Ma saan aru, et on tarku inimesi, kes weel tänapäew on **wimestatud** Wiktooria-ajajärgu järast, **kes** tuletawad meele oma noorust, kus nad elawa huwiga jälgisid **parlamendikõnesid** Inglismaal ja neid suurejoonelisi, kaugelenägelikke otsuseid, milliseid üks tark maja (parlament) tegi. **Ma** wõin wäga hästi aru saada, **kui tuletatakse meele Gladstone'i** ja **Beaconsfield'i** aegu ning waikselt loodetakse: **ka meile** — wõib olla — õitseb **sarnane** demokraatlik **tulewik. Mitte** kunagi, mu härrad, ei wõi mingi maailma ideaal **nopitud** saada minewikust, mitte kunagi ei saa mingi **romantism**, mis minewiku soowib **tagasi**, muud midagi olla **kui ebaproduktiiwne sentimentaliteet. Käesolewal korral on** ta seda **kahekordselt,** sest need suured **ajad olid akwisitsiooni ajad, mis on möödunud. Ka neil inimestel** oli tume **tulewik ees**, nad olid **teerajajad**, nad tormasid pimedusse. Tänapäew näiwad meile minewiku selges walguses nende inimeste suured poliitilised aktsioonid endastmõistetawate asjadena, ja nii mõnigi tahaks neid proowitud abinõusid ning eesmärke korrata. **Ei, meie peame jällegi sammuma** sama pimedusega kaetud tulewikku. See tulewik ei ole **aga** tänapäew enam mitte **kolooniate** tulewik, maade omamise, **koalitsioonide** ja **akwisitsioonide**, **tehnilise urbaniseerimise** ja **geograafiliste awastamiste**, **waba ettewõtlikkuse, erakapitalistliku** ja **poliitilise suurwõimu**, waid see tumedusega kaetud tulewik on üldsusliku, intensiiwse, wastutustunde ning sotsiaalse töö **tulewik**. Ja sellepärast **ei saa** meie **demokraatlikud saawutused** (demokratischen Erfolgungen) omama Wiktooria-ajajärgu sära: mitte nii nagu siis ei aeta meie ühe keiserinna jalge ette India ja ei osta ühe öö jooksul Suezikanalit, waid piinlikult-korrapärases, rängas, tähelepanematus töös tuleb meil aasta-aastalt töötada **majandus-probleemide kallal.** — Majanduse **üldsustamise** (Vergemeinschaftung) ning **teowõime** tõstmise suunas.

•

Nagu käesolewa artikli alul nägime, on meil ringkondi, kes tööliswanemate seaduse eelnõu üldse **ei poolda** ja kes ütlewad, et nemad ei saa **arwestada** seda, mis walitsus teeb — — — nad wõiwad muidugi sarnaselt toimida, kuid too eelnõu saab teadagi — peale mõningat sõelumist — ellu wiidud, sest **seda elluwiimist nõuab käesolew ajajärk**, kõnelemata tulewikust, — **seda** nõuab **nüüdisaegne demokraatlik** arenemine.

Ciwis.

Matteotit mälestatakse raadios.

Walter Schewenels kõneleb.

Rahwuswahelise Ametiühingute Liidu **peasekretär Walter Schewenels** kõneleb hollandi töölisjaatejaamas **Matteoti mälestuseks** 10. juunil s. a. **kell** 19.10 kesk-euroopa, 20.10 ida-euroopa ja 19.30 hollandi aja järele Hilversumis (lainepikkus 298) saksa, prantsuse, inglise ja hollandi keeles, mida tuleb terwitada kui sammu wõitluses fašismi wastu.

„SOS ookeanil"

K. Siodmaki romaan. 28

„Ei mingit **kõnet,"** wastas Lennarts, „**tulge Pechtold, tahaksin teiega wähe kõnelda!"**

Ta sammus oma töötuppa ja wajus **raskelt ja wäsinult suurde tugitooli, mis seisis kirjutuslaua ees.**

„**Ellisen on kadunud,"** ütles ta siis **wiiwitades.**

Pechtold ehmus. „Ellisen? **On** teil teateid? **Kui kaua juba?"** Ta mõtles telegrammile Junki käes. **Peab kiirest informeerima Hanslyd.** Tunl **puhus** teramasti. Ellisen kadunud! **Kõik pöördus Lennartsi wastu.**

„**Kes telegrafeeris?"** küsis **Pechtold ettewaatlikult.** „**Kas preili tütar? Tuleb ta tagasi? Kas** informeerite **kohapealseid ametiwõime?"**

„Teate ju wäga hästi, et **peame** ettewaatlikud **olema nende partnaankastega. Meil on ju Prantsusmaaga** sõlmitud leping, mille järgi ainult **prantsuse** lennukid wõiwad **maanduda Assooridel** — — — ja kuni **nad lugutama hakkasid** — — — **poleks** kindlasti enam midagi leida —"

Istusid waikselt ülteise wastas.

„**Thornten** telegrafeeris," ütles Lennarts **lõpuks.**

„Ellisen lendas alsinda — —," **küsis Pechtold.** „Wõi — — kes on kaasas — — ?"

Kuigi ta oli inimene, kes hoolimatult **kõik pani mängu, et saawutada** oma **eesmärki, kes ei tunnud** üldse takistust — — seda ta ei **soowinud siiski mitte, et tütarlaps oleks selle sisse kistud. Tema pidi ellu jääma,** temale ei soowinud ta **paha!** Sõitis ta **wiimati Elliseniga kaasa? Ta** polnud ju inimene, kes tegewuseta **suudab kodus istuda. Miks Lennarts** on nii **osawõtmatu,** nii tuim? **Kas** ta ei **mõtle oma tütrele, kas ta ei** mõtle, et **Gisela wõib olla lennukis,** kui montöör jäi koju.

Aga Lennartsist ei saanud aru.

„**Preili Junk?"** hüüdis Lennarts. Sekretär ilmus uksele. „Telegrafeerige **otsekohe: „Palun tungiwalt** teateid **Gisela Lennartsist, püüan kõike** minu juhtida siit." **Adresseerige** telegramm Thornteni **nimele."**

Lennarts noogutas **kergelt, preili** Junk **wäljus. Wõttis oma näpits**prillid ninalt ja hakkas neid puhastama. Juba **kolmandat korda tänase** päewa jooksul oli see läinud **tuhmiks.** Pühkis siis silmi, sest pisarad takistasid lugeda seda, mida ta praegu just oli stenografeerinud.

„Mida **nüüd wõiks teha?"** küsis Lennarts.

Pechtold kehitas õlgu. Oli Lennarts tõesti nii külm? Wõi walitses ta end nii osawasti? Oli ju päewaselge, et tütar sõitis lennukis kaasa. Kas see ei liiguta teda?

Ja Pechtoldis tõusis wiha ja **polgus** mehe wastu, selle kõhnast ja tundetust **näost ta ei suutnud iialgi midagi lugeda. Üllatada wõiks see** mees, **Pechtold tundis hirmu.** Ei, **pean lõplikult ta hämitama, ta ei** tohi **Hanslyga teha mingit kompromissi. Röörin tal kõri ja siis istun mina selles toolis. Ja kui ta siis seisab mu ees, on mu nägu täpselt** samasuguselt liikumata ja läbitungimata.

„**Oleksin rõõmus, kui Arnheim siia tuleks waid mõne lihtsa wormiasja** pärast. **Aga neid pangamehi ei wõi** usaldada — — **teinekord teewad nad** sulle **kõige suuremaid raskusi just** siis, **kui arwad kõik korras olewat!"**

„**Mida tahate sellega öelda?"** küsis Lennarts **terawalt. Pechtold ehmus. Milleks kõneleb ta asjust, mis** Lennartsi **wõiwad teha umbusklikuks?**

„**See oli minu isiklik arwamine,"** ta tegi haawunud ilme, „**munseas** — — **mida pean ma** telegrafeerima **materjaliaurikule? Peab ta tagasi** pöörama, **kui ta ei leia F. P. 1.** omal **kohal, Assooride ja Bermuuda** wahel? **Teen korralduse . . ."**

„Palun, ärge **tehke mingisuguseid** korraldusi," Lennarts **wärises** küsitamatus **wihas,** „**aurik peab ootama** seni, kuni **F. P. 1. on kohal. Ta** ei **tohi paigalt liikuda —"**

„**Ja kui** —" püüdis **Pechtold** wastu wäita.

„Ja kui ta sinna **peaks** jääma **kas** wõi talweni!" **Lennarts** istus ja hakkas kirjutama, **Pechtoldile** enam wähematki tähelepanu pööramata. **Pechtold ootas wiiwu, kumardas siis ja lahkus toast.** See läheb sul **kalliks** maksma, **mõtles** ta, **ja wiha** tõusis **tas** uuesti.

Preili Junk ootas waid Pechtoldi lahkumist. **Nüüd koputas ta tasakesi** Lennartsi ukse'e ja **astus sisse. Ta** pikk **must seelik kahises ja kõrge seeng rappus ähwardawalt.**

Lennarts **waatas üles.**

„**Mis on, preili** Junk?" **küsitles** ta **sõbralikult, pannes sulepea kõrwale.**

„**Ma — — ma tahtsin teada — — wabandage härra Lennarts — —** ei **wõi ju wõimalik olla, et meie preili Gisela lendas kaasa?"**

Pühkis siis waljult nina, mis teda weidi **rahustas.**

„**Peame** **wapraks** olema, **preili** Junk," **Lennarts naeratas tõsise näo**ga, „**peame ootama ja mitte pead kao**tama. **Küll te näete, preili Junk, kõik läheb weel hästi. Uskuge mind,** asi **pole nii hull, kui ta praegu paistab olewat."**

„**Muidugi,"** **preili** Junk **puhus** jälle **taskurätti, hingas sügawalt,** sest **teda waewasid alati neelud, kui silmad olid wees.**

„**Pankur Arnheim on wäljas. Palusin teda oodata seni, kui Pechtold oli siin sees."**

„**Paluge ta siia!"** Lennarts **ajas** ennast sirgu. **Preili Junk läks ukse** poole. **Ta must undruk kahises. Taskurätt** oli **pigistatud pihku ja seda** hoidis ta suu ees. **Pean wahwa olema, mõtles ta, ja ta silmad omasid uuesti ligipääsmatu ilme.**

Arnheim ulatas Lennartsile käe. Istus siis mugawalt ja kodusalt tugitooli, **wõttis tänades ühe suurtest** sigaritest, **mis Lennartsile ulatas.** Tundis **end wähe pahasti. Lennarts** kogus **end. Ta teadis, et nüüd wa**jab ta **kõiki omi jõude, sest panga wastutulelikkusest oleneb ta laewatehase** saatus.

Arnheim silmitses sügawmõtteliselt oma **sigarit.**

„**Wiimane tähtpäew lõpeb wist** 19-mal?" **küsis** ta.

Lennarts **ei wastanud.**

„**Minu pank,"** **jatkas Arnheim —** „olen **ju waid wäike ametnik ja** mind **saadawad nad alati siis wälja,** kui **on waja teatada ebameeldiwaid** otsuseid — **teie ei pane mulle seda pa**haks, **härra Lennarts — —?" Asetas oma wäikese, pakku käe südame** kohale, **imes sigarit ja saatis laia** suitsusa **õhku, nagu tahaks ta sellega** wõita **aega.**

„**Teete mulle raskusi?"** küsis Lennarts **külmalt.**

„**Mitte mina,"** **wastas Arnheim** osawõtlikult, „**palun ärge wahetage** isikut **asutisega!"**

„Te teate ju, **härra Arnheim,** et pean **oma teenijatele ja töölistele** maksma õigel ajal. **Sõlmisime juba omawahel lepingu ja te lubasite mulle** kindlaksmääratud tähtpäewadel **tarwilisel määral summe** — mu töölised ei saa oma leiba ootama jääda.

Kaitseliidumaksust — õmblusmasin.

Tulumaksuks paar sääresaapaid.

Oksjonil madonnapilt, äratuskell ja mööbel — hinnatud 17 krooni.

Ka wiimane „Riigi Teataja" sisaldab mastilisi oksjonikuulutusi, neist suur osa tulu- ja teiste maksude katteks. Kui raske on oksjonilgi wara mahamüüa, näeme juba sellest, et terwe rida wallaswara tuleb müügile teist, kolmandat korda. Nii müüakse ühel kodanikul juba kolmandat korda tulumaksu wõla katteks — paar saapaid, hinnatud 18 krooni, teisel tulu- ja kaitseliidumaksu wõla katteks Singer-õmblusmasin, hinnatud 30 krooni, kolmandal tulumaksu wõla katteks — jalgratas 10 kr. jne.

Kellegi wallaswara, hinnatud 17 kr., on määratud oksjonile koosseisus: madonnapilt, äratuskell ja mööbel.

Tulumaksu wõla katteks müüakse Artur Tammel — Kinga uul. nr. 6—6, 10. juunil s. a. kell 12 — tammepuust kirjutuslaud, arstikushett ja arstitool, hinnatud 180 krooni.

Ka kunstnik Aleksander Grinjewi ähwardab oksjonihaamer: 10. juunil kell 12 müüakse temal Rataskaewu uul. nr. 9 Eesti saatkonnast Berliinis saadud wõla katteks — mitmesugused akwarell- ja söejoonistused, hinnatud 77 krooni.

Ei puudu ka oksjonialuste nimestikus suurkaupmehed. Nii tuleb müügile Suur-Karja uul. nr. 9 kauplustes wõlgnike Aleksander Luup'i wallaswara 16 meetrit mantliriiet, hinnatud 1.020 krooni.

Suuremjagu wallaswarast, mis oksjonil müügile tuleb, on hinnatud waid mõnekümne krooni wäärtuses.

Mis on käitis?

Ühes wastawate seadustega on riigikogu komisjonis ja ajalehtedes arutatud ka käitise mõistet, seejuures andes sellele wäga mitmekesise sisu.

Käitise ja ettewõtte üle on mag. A. T. Kliimann awaldanud läinud aastal tööõigusliku käsitelu, millega tutwunemist soowitame kõigile neile, kes käitise mõistega tahawad tutwuneda.

Mag. Kliiman ütleb muuseas: „Eesti ja wälismaade sellekohasest õiguskallakaist nähtub, et käitise olemasoluks on waja, esiteks, konkreetse töövõtja rakendamist teatawate sihtide teenistuses. Selle tunnuse puududes ei moodusta tööõiguslikku käitist, näiteks, töövõtjate rakendamine mingisuguseks singulaarseks aktsiooniks. Sest sihipärase teotsemise all mõistetakse juhtelisielt seitwat tegewust paljude toimingute süsteemina.

Teiseks on waja tööõigusliku käitise aiutamiseks töövõtjate alistamist tööandja alaliste juhiste meelewalla alla. Selle teise tunnuse puududes ei moodustu käitis, näiteks, selliste töövõtjate teotsemisest, kelle suhtes tööandjal ei ole õigust teha ühiskasjalisi korraldusi.

Esitatud tunnuste järgi määritlemegi tööõigusliku käitise sisu ja mahu. Nimelt **nimetame käitiseks tööõiguse mõttes töövõtja rakendamist tööandjaga alaliste juhiste ja sihtide teenistuses.**

Strafella minema kihutatud.

Skandaalsed lood.

Eluaegne pension 40-aastasele mehele.

Austria parlamendi peakomisjon wõttis neil päewil rõhuwa häälteenamusega wastu sotsiaaldemokraatlikult rühmalt esitatud ettepaneku: kohustada walitsust (mees korras tagandama riigiraudteede peadirektori kohalt Strafellat.

Teatawasti määras eelmine — Vaugoini kristlik-sotsialistide walitsus Strafella riigiraudteede peadirektori kohale hoolimata sellest, et alles äsja enne seda kohtuprotsessis olid selgunud skandaalsed lood Strafella ärilise sahkerduste suhtes. Peakomisjonis paljastasid sotsiaaldemokraatide esindajad terwe rea Strafella ajal raudteedewalitsuses soortatud seaduse (nii just öeldi komisjonis). Nii on kristlik-sotsiaalsete parteiesse kuuluwaid mehi sahtatud täiesti tarbetult kohtadele ja neile määratud hiiglapalku ning pensione. Nii näiteks määrati ühele kristlik-sotsiaalsele härrale kolmiseks 3.000 schillingit (1 sch. = 52 senti) ja 800 schill. kuupalka ajutises, kus 2 direktori palk oli 700 schill. kuus ja kus direktorid ei teadnud, mis selle määratud suure lõikega peale hakata. Seit tal polnud asjaajamisest aimugi.

Kõige skandaalsem oli aga juba Strafella enda pensioniga. Ta oli enne Grazis trammiwalitsuse juhatajaks ja sahkerdas ühtlasi majadega ning kortermega. Ta juhataja palk oli 2.000 schill. kuus. Raudteede peadirektorina on ta kuupalk 5.000 schill., ninna juurde weel perekonnapension, prii korter, prii sõit raudteel ja muud soodustused. Aga sellest kõigest weel wähe. Strafella laseb endale määrata ja maksta 1.800 schill. kuus pensioni, ja seda koou eluajaks! Strafella on praegu 40-aastane.

Ettekantud andmed olid seewõrd rabawad, et peakomisjonis peale sotsiaaldemokraatide endi hääletasid Strafella wallandamise ettepaneku poolt ka suursakslased ja maaliitlased. Wastu olid muidugi kristlik-sotsiaalid, kelle ridadesse kuulus Strafella.

Asi on aga siiski seewõrra kawe, et ka kristlik-sotsiaalid omaltpoolt tahtwad siiski on kõik rattad käima pannud, et Strafella kohalt lahkuks. Strafella aga ajab jõrad wastu — pensioni pärast. Pensioni määruse alusel hakkaks ta saama peale 5-aastast teenistust riigiraudteel 1500 schill. kuus, sinna juurde weel 4% kõrgendust igalt teenitud aastalt. Pensioni saama hakkaks ta aga ainult siis, kui ta lahti lastakse. Seepärast tõrgub Strafella ise minemast. Näib aga olewat kindel, et ta siiski minema peab.

Balti üliõpilaste konwerents lõppes.

Kaunas, 9. juunil. Balti riikide üliõpilaskonwerents lõppes eile õhtul. Paewane koosolek kestis kauemini, kui ette oli nähtud. Seepärast tuli loobuda lõunast ekskursioonist Ikoskoolekust.

16. oktoobri ohwrite mälestussamba aktus.

Wasakul üleval: M. Martna kõnetoolis. All — Rahwahulk samba ümber.

Põhja-Prantsusmaa tekstiiltööliste wõitlus tööstturitega.

Tagajärjed tähtsad terwele töölisklassile.

Juba teist korda aasta kestel streigiwad Põhja-Prantsuse tekstiiltöölised. Selles raskes wõitluses on ühinenud töölised, waatamata ilmawaatele: sotsialistid, katoliiklased ja kommunistid, lunes ühise waerinna. Sest sellest streigist oleneb terwe Prantsuse töölisklassi lähem olukord.

Prantsusmaal kaswab tööpuudus, majanduslik kriis terawneb. Walitsuse nõudel ei wallanda tööstturid küll masiliselt töölisi, kuid lasewad neil töötada poolikud nädalad, nagu seda praktiseeritakse mõningates wabrikutes ka Eestis. Tööstturid tahawad seejuures kõiki kriisi raskusi weeretada töölistele, püüdes wähendada töötasu wiimase wõimaluseni. Töölistele, kes töötawad nädalas 2—3 päewa, tähendab töötasu wähendamine nendegi wähese tööpäewade eest 13 prots. wõrra — harilikku nälgimist. Töötasu allasurumisega tegid algust just Põhja-Prantsusmaa tekstiiltööstturid. Wastuseks sellele kuulutasid töölised üksmeelselt streigi wälja. Põhja-Prantsusmaa tekstiiltööstuse 125.000 töölisest streigiwad juba kolmandat nädalat 118.000, mis tunnustab suurest üksmeelest. Streigist wõtawad osa isegi meistrid.

Põhja-Prantsusmaa linnawalitsusi juhiwad sotsialistid. Kohe tekstiiltööliste streigi algul asusid linnawalitsused streikijatele ja nende perekondadele toetust korraldama. Ses suhtes asuwad Eesti linnawalitsused sootu teisel seisupaigal: nad aitaksid, kui see neil wõimalik, ka omaltpoolt kaasa streigi nurjumiseks, streikijate ja nende perekondade toetamine on nähtus, mis Eesti linnawalitsustele täiesti wõõras ja wastuwõtmatu.

Streikiwaid töölisi toetawad ka teised töölised teistelt tööaladelt ja Prantsuse muudest tööstusraioonidest. Ka sedagi ei näe meie weel Eesti töölisklassi juures: siin jäetakse weel streikijad üksi, ilma et nende tööalade töölised, kes streigist osa ei wõta, omalt poolt streigi kordaminekuks ja toetamiseks midagi teeksid.

Tekstiiltööliste streik Prantsusmaal on põhjustatud palgawähendamisega, mida tööstturid käesolewa kriisi puhul püüawad kõikjal teostada. On siis Prantsuse tekstiiltööliste wõidul ja kaotusel — rahwuswaheline tähtsus. Läheb tööstturitel korda seal töötasu wähendada, siis annab see eeskuju sellaste püüete teostamiseks ka mujal.

Nisu kokkuostmine Saaremaalt

on lõpulikult kindlaks määratud 15. ja 16. juuni peale. Ostmine sünnib Kuressaare juures — Roomassaare sadamas. Nisu ostab ja maksab raha kohapeal wälja J. Puhk ja Pojad.

Nisu eest maksetakse järgmist hinda: 1. astme nisu eest 21 senti kilogrammist, 2-astme nisu eest 20 senti, 3-astme nisu eest 19 st. ja 4. astme nisu eest 18 senti.

15. juunil wõetakse nisu wastu Abruka, Kogula, Loona, Lümmada, Pihtla, Karla, Kihelkonna, Laimjala ja Kaarma waldade põllumeestelt; 16. juunil Mustjala, Hellamaa, Muhu, Mustjala, Pariamaa, Torgu, Uuemõisa ja Leisi waldade põllupidajailt.

Kes 15. juunil oma nisu millegi pärast ära tuua ei saanud, neilt wõetakse ka 16. juunil nisu wastu.

Suur metsawedu läbi Läti.

Nõukogude Wenejit tahetakse tänawu kewadel ja suwel wedada läbi Läti umbes 10.000 wagunit metsamaterjali, mis laaditakse Uus-Mühlgrabeni laewadele. Sen kohale jõudnud üle 3000 wagunit. Waguniste tühjendamisel on 300 töölist.

Eelnõu naiste töötamise kohta enne ja pärast sünnitamist.

Walitsus esitas konwentsiooni teadmiseks.

Wabariigi walitsuse poolt on esitatud riigikogule teadmiseks konwentsiooni eelnõu naiste töötamise kohta enne ja pärast sünnitamist.

Praegu on haiguskindlustuse seaduse järgi tööstusliku käitise naistööline sünnitamise korral wabastatud tööst 2 nädalat enne ja 4 nädalat peale sünnitamist. Arwesse wõttes terwishoiu nõudeid, töökonwerentsil wastuwõetud rahwuswaheline konwentsioon ütleb, et kõigis awalikkudes wõi eratööstus- ja kaubanduslistes käitistes wõi nende kõrwalasutistes, wälja arwatud käitised, kus ainult ühe perekonnaliikmed töötawad; naisel ei ole lubatud töötada kuue nädala jooksul peale sünnitamist ning tal on õigus töölt lahkuda arstitunnistuse ettenäitamisel, et ta wististi kuue nädala jooksul sünnitab. Naine saab selle aja jooksul tasu, mis on küllaldane tema enese ja tema lapse ülalpidamiseks heades terwishoidlistes tingimustes; tähendatud tasu, mille suuruse igal maal kompetentne wõim kindlaks määrab, wõetakse riiklikest summadest wõi antakse mingisuguse kindlustussüsteemi kaudu. Peale selle on temal õigus tasuta saada arsti wõi ämmaemanda abi. Mingisugune eksitus arsti wõi ämmaemanda poolt sünnitamise tähtaja määramisel ei wõi naisele takistuseks olla tasu saamiseks, mille peale temal õigus on arstitunnistuse wäljaandmise päewast peale kuni sünnitamise päewani.

Naisel on suhul, kui ta ise oma last imetab, õigus tööpäewa kestel sel põhjusel töölt wabaneda kaks korda pooleks tunniks.

Sünnitamiseks töölt wabastamine ei põhjusta töölt wallandamist.

Need muudatused tulewad maksma panna haiguskindlustuse seadusega, mille ulatuse laiendamist aga lähemas tulewikus woewalt ettenäha on. Seda tuleb järeldada ka sellest asjaolust, et wastaw konwentsioon on esitatud riigikogule ratifitseerimise asemel waid teadmiseks.

Lugege „Rünnak"

Wee- ning õhuteede sanitaarsest korrast.

Tõwed merel ja taewalaotuses.

Kuidas neist hoiduda.

Tänapäewa nõuete kohaselt tuleb tarwitada nii raudteed, maanteed, meereed, kui ka õhuteed. Ses mõttes oleks tähtis ka mõlemate teedega seotud terwishoidlist mõnda meelestada.

Raudteedel ning maanteedel (linna tänawatel) tuleb tolmuga wõidelda, meeteedel sellega arwestada, kuidas weeli tõusev aur lõttjasfonnale mõjub. Õhuteedel kõrgel olewate õhukihtide mõjuga inimesele.

Ses mõttes oleks jaamiwaw, kui teedeministeerium jälle ees hoolitseks, et wõitide laewade, lennukite, raudteede ning auto-omnibuste juhid jaaks wastawaid näpunäiteid.

... laewale istudes jaab [illegible] ja lenduri ehk laewajuhi hoolde; laewajuhi, eriti lendur peab teadma ses mõttes mõndagi.

... ning üldse wälismaadel [illegible] jellel alal mitmeid [illegible] laboratooriumid, [illegible] instituudid jne.

... teede sanitaarieid ülesandeid oleme meie [illegible] [illegible] juhid, [illegible] hoolitsema [illegible] sihture eeit, eriti [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] tolmu kõige [illegible] [illegible] [illegible], haigust [illegible].

Ehk laewadel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], eriti [illegible] [illegible] [illegible]. Mis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Ses mõttes oleks [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] ja [illegible] [illegible] [illegible], olekid hügromeeter ja termomeeter, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] jne.

Edasi peaks [illegible] [illegible] [illegible] mereha[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] wõib uppuda. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] kramp. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]

ehk jaletallast sel ajal kinnihoides; warsti pärast seda sirutatagu aga jalg jälle wälja. Neid harjutusi tuleb mitmed korrad teha. Ka tugew masseerimine, pigistamine, muljumine mõjub hästi, näiteks krambi puhul käes, jalas jne. Kramp tekib sellest, et wastawas kohas küllaldaselt werd pole. Masseerimisega wereringwool siin jälle elustub.

Lihaste krambi juures tuleb selili wees samades hingelist tasakaalu alal hoida, kuna uppumise põhjuseks (eriti nõrgematel inimestel) osutub tawaliselt mitte lihaste kramp, waid südamerabandus. Wiimane tekib südame lihaseid toitwate pärgtuiksoonte kramplikust kokkutõmbamisest, mis ka takistuse ette weeretab wõitsele wereringwoolule, millele järgneb siis juba ka äkiline surm.

Edasi wõib uppuda, kui siseõrwa, n. n. labürinti, tasakaalu wookaartesse wesi tungib kas katkise kuulmenaha kaudu (wälise kõrwa kaudu) wõi nina ja suu kaudu, kust pääseb wesi Eustachi teed mööda keskkõrwa. Seetõttu ettewaatust [illegible] haigetele!

Wiimaks wõib pikut wesi [illegible] tuda hingekõrisse, tekib kõrisõlme kramp. Häälepaelad kiinwad [illegible] kokku, inimene ei saa hingata ega karjatatagi.

Sarnane kramp wõib aga mööduda, tuleb hetta wees selili [illegible] [illegible]. Masseerida kaela ei tohi!

Nende naiste kõrwal oleks [illegible] ka laewal näha [illegible] [illegible] abinõudeks uppujatele. Siin peaks seileks [illegible] [illegible] ka wastawate pilide jaoks, mis näitawad kuidas kunstlik hingamist tuleb teha (Howitwaum prof. Schäferi meetod, kis Sylwesteri ehk jälle Howard). Uppujat peab kõige pealt suu ja nina puhastatama porist ja liiwast, muda ja põhjast, näiteks [illegible] [illegible]. Edasi rohudes [illegible] [illegible] peale, mis aitab [illegible] [illegible], kohe ribide all, tulet [illegible] [illegible] mooti waljapressida. Uppujat kuguitada ehk [illegible] [illegible] (mõju endiselt [illegible], [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] waid on kõnnat. Tihes hooldada jälle eeil, et [illegible] hingamise juures, nüüd jälle järele teha, tuleb, [illegible] [illegible] [illegible]. Dr. Schäferi meetodi juures pole seda

karta, kui operatsioonide inimene kõhuli, suu ette [illegible] allapoole, nii suurem ribiderull maa ja rinnakorwi alla, et wesi [illegible] [illegible] ajal kunstlise hingamisega wälja maast wälja woolata.

Kunstlise hingamise praktilist läbiwõtmist [illegible] [illegible] kiill igalt [illegible] nõuda, — kool peab seda õpetama oma tundidel, wõimlemisõpetaja eratundidel seltsides.

Nüüd lõpuks lennuki juurde. Ka see liiklemisabinõu ei osutu kõigile wastuwõetawaks.

Hästi korraldatud riigis oleks tahtnud näha wastawate arstitunnistuste ettenäitamist wastawatelt reisidelt ettewaatuseks. Ka siin on makswa see arstiline tõde: parem hoiduda haigusest, kui elukardetawalt haigestuda. Lennukite põrin mõjub halwasti kõrwadele. Kõrwahaigetele Eustachi toru põletikuga haigetele ei sobi seega lennusõit. Teiseks tuleb arwestada siin n. n. mäe ehk lendurite haigusega.

Juba 3000 meetri kõrgusel wõiwad haigusnähted ilmsiks tulla, mis awalduwad täielikus rammetusetundes, ülewäsimises, inimene wõrgeneb kohaliselt (tihastest), kui ka hingeliselt. Tekiwad südametkloppimised, nahk muutub sinisewarwiliseks, hingamine raskeneb, kuulumine kõrwades, silmade ees tumeneb jne. Wäsimustunne wõib nii kangele areneda et inimene ennast enam liigutada ei soowa, ennast ise aidata ei suuda. Nende haigusnähete seletamiseks pole õpetlased weel kõike teinud. Itaalia füsioloog Mosjo (XIX sajandil) seletab seda süsihappegaasi hulga wähenemisega weres, mis ei wõimalda hingamiskeskkonta pikilkus enam äritada (akapnia). Juntz näeb peapõhjuse olewat hapniku puuduses ning selgubki, et kui lenduritele hapniku kaaja anda need haigusnähted kaowad: lendurid wõiwad tõusta järnastele (10 kil.) kõrgustele, mis muidu tingimata surmatoks. Kronecker näeb haiguse põhjust weere (relatiwses) seismajaamises kopsudes, mis tekib tawalise, kõrgel olewate [illegible] rõhu wähenemisest.

Kõrgust ehk hingust [illegible] [illegible], et enne lennu algust tuleb selles kõiges teadlik olla.

Dr. H. J.

Ühistegelaste kutsetööle ettewalmistamine Tartus.

Ühistegewuse instituut algab teist õppeaastat.

Põllumajandusühingute Ühisuste Rewisjoniliidu poolt, wälismaade eeskujul, möödunud aastal ühisustele arwepidajate, asjaajajate, ärijuhtide, rewidentide ja teiste ametnikkude ettewalmistamiseks ellukutsutud Ühistegewuse instituudis, Tartus, algab õppetöö 21. septembril s. a.

Ühistegelaste kutsetööle ettewalmistamisest wõtawad osa ülikooli õppejõud ning mitmed teised kõrgema haridusega paremad asjatundjad oma erialadelt, kes praktiliselt ühistegewuse alal tegewad on, seega õpetatawat ainet mitte ainult teoreetiliselt waid ka praktilistest kogemustest tunnewad.

Instituudi õppejõududeks on prof. Dr. R. Kõpp, rof. J. Uluots, dotsent A. Lukiepp, dotsent M. Grois, kindlustusseltsi juhataja J. Nirk, panga juhataja E. Habicht, peasekretär E. Juist, instruktor-rewident J. Koorits, instruktor-rewident F. Malm ja teised juhtiwad jõud ühistegewuse alalt.

Möödunud õppeaastal teoreetilise kursuse lõpetanud õpilastest on suurem osa ühistegelistes ettewõtetes ja asutustes kohtadele ja praktikale asunud, mis näitab lalaldast tegewusewõimalust kutsetööks ettewalmistatud noortele ühistegelastele.

Instituudi õppetöö kestab ühe aasta, sellest teoreetiline töö õhtupoolikutel kuni 31. märtsini, millele kuuekuuline praktika kahe aasta jooksul järgneb. Kursuse lõpul korraldatakse katsed ja antakse wälja wastawad tunnistused. Instituuti wõetakse wastu ülikooli lõpetanuid, üliõpilasi, keskkooli ja keskpõllutöökoolide lõpetajaid. Soowiawaldused tulewad esitada ja täiendawaid andmeid saab kuni 1. septembrini s. a. Ühistegewuse Instituudist, Tartust, Holmi 12, telefon 4-52.

Keskkooli lõpetajaid.

Tallinna linna poeglaste humanitaargümnaasiumi lõpetasid käesolewal 1931. a. kewadel: Aus Woldemar, Bauman Woldemar, Bergman Feliks, Grosstal Walter, Indrikson Theodor, Juul Karl, Jäänmer Ewald, Katwelt Albert, Kiesel Ilmar, Koost Ewald, Kero August, Krüger Woldemar, Lambert Sigurd, Leon Artur, Liikane Arnold, Mertens Leonhard, Kirman Julius, Piša Martin, Polkar Harald, Pronnn Ilmar, Põdra Ewald, Saar Arnold, Stuppel Johannes, Tallo Johannes, Tannebaum Feliks, Tõnisson Apollinari, Walmer Gerald, Welbach Lembit, Burow Richard.

Tallinna linna poeglaste täienduskooli, mis asub S. Kloostri tän. 16, lõpetasid käesolewal kewadel: Aksep Oleo, Holm Arwid, Hurt Rudolf, Jerwa Richard, Kirsipuu Robert, Klimberg Artur, Koch Arnold, Kopli Arnold, Kornel Paul, Kranich Hugo, Kusberg Paul, Meer Leonhard, Madasson Arnold, Ongo Albert, Orsa Elmar, Pert Gustaw, Pikkpõld Harald, Pindus Artur, Prinzthal Harro, Piiri Helmut, Siegman Ernst, Sund Herbert, Toma Elmar, Wain Ewald, Weinman Peeter, Weiram Johannes, Almann Lembit, Ilidik Rudolf.

Tallinna turg.

Sealiha tervoe sea wiisi 55—65 s. kg., sealiha wähemal arwul 65—85 s. kg., suitsusink 120—145 s. kg., loomaliha 40—90 s. kg., wasikaliha 35—70 s. kg., lambaliha 75—100 s. kg., tapetud kanad 150—275 s. tükk.

Kanamunad 8—10 s. paar. Wõi 150—175 s. kg., meierei wõi 185—200 s. kg., piim 12—15 s. l., kohupiim 30—40 s. kg., hapukoor 120—140 s. kg., juust 100—200 s. kg.

Rukkileib 15 s. kg.

Kartulid 45—50 s. 24 l. mõõt, kaalid 14—16 s. kg., peedid 15—20 s. kg., porgandid 10—12 s. l., wärsked porgandid 12—15 s. kimp, redised 7—10 s. kimp, wärske salat 40—50 s. 400 gr., spinat 30—40 s. 400 gr., rabarber 7—8 s. kimp, 18—20 s. kg., wärsked kurgid 10—40 s. tükk, tomatid 400—425 s. kg.

Wärsked räimed 8—10 s. kg., kilud 12 s. kg., kammeljad 40—45 s. kg., ahwenad 20—35 s. kg., haugid 35—50 s. kg., kohad 50—70 s. kg.

Sidrunid 7—10 s. tükk, apelsinid 15—25 s. tükk, [illegible] 20—25 s. l.

RAADIO.

Neljapäewal, 11. juunil.

Tallinn. 15.30 päewauudiseid. 15.45 ajanäitaja õiendus. Kuni 16.30 grammofonimuusikat. 20 teateid ja grammofonimuusikat. 20.20 päewauudiseid. 20.30 Joh. Müllber: Tulusaid juhatusi foto-amatööridele. 21 ilmateade ja ajanäitaja õiendus Tartust. 21.05 kontsert. Juh. md. Art. Krull. Orkester: Kuhlau: awam. Lepikuuaas. Foulds: süit Henry VIII. Tschaikowski: Barkaroll. Grieg: Meloodia. Sibelius: Lüüriline walss. Tod: Intermetso. d'Albert: Lüüriline süit. Jessel: paw. op. Schwarzwaldi neid. Rajemeier: walss Henny Porten. Brandner: marss.

Tartu. 14.45 grammofonimuusikat. 15.30 ülekanne Tallinnast. 20 teateid ja grammofonimuusikat. 20.20 ülekanne Tallinnast. 21 ilmateade ja ajanäitaja õiendus. 21.05 ülekanne Tallinnast.

Königswusterhausen. 11.10 kooliraadio. 13 ja 15 grammof. muusika. 16—17.30 õhtuline. 17.30 ülekanne Berliinist. 18.30—21 kõnaline. 21—23.05 ülekanne Berliinist. 22.30 Rigoletto ooperi ülekanne Berliinist.

London ja Daventry. 18 orelikontsert (Reginald Foort). 14 kontsert. 19 tantsumuusika (Clive Errard). 22.35 keelp. kontsert. 23.05 Itaalia ooperitrupi ettekanne „Rigoletto". 0.05 tantsumuusika (Jack Payne).

Helsingi ja Lahti. 12 päewateated. 12.05 kontsert. 12.30 teated. 19.15 mandol. ork. kontsert. Juh. Saarinen. 20 kõne. 20.25 Eero Selin (viole d'amour) ja Ole Höckert (cembalo). 20.50 Berndt Lindhal: Albert Engströmi humoreske (Helsingi). 20.50 Rafael Bergström: Uljo Kojo nowelle (Lahti). 21.10 ork. kontsert. Juh. Erkki Linko. 21.45 päewauudiseid. 22.15—23 kaitsewäe muusika Kappeli restoranist. 23 propaganda saatekawa wälismaale. Erik Cronwall (wiiul) ja Gerda Wegeskoski (klawer).

Stokholm ja Motala. 19 grammof. muusika. 20.45 popul. kontsert. 22.40 reitinaal. 23—24 orelikontsert. Jakobi kirikust.

Leningrad. 7.30 grammofonimuusika. 8.10 noorte jõudude kontsert. 10 tööl. eeskawa, kontsert. 12.30 inform. 17 kontsert lastele. 17.30 pealelõuna kontsert. 19.30 popul. kontsert. 22 inglise keele õpetus. 23.05 saksa keele õpetus.

Moskwa WZSPS. 7.35 hommik. kontsert. 10.30 raadiol. „Proletar". 14.30 oktoobrilaste tund. 18.30 raadiol. „Proletar". 19.10 kontsert. 20 kõne. 21 kontsert.

Walga poeglaste keskkooli lõpetajad 1931. a.

Walga poeglaste keskkooli lõpetasid ja said lõputunnistused reaalharus järgmised noored:

Arnold Grete, Tõrwast. Jiak Friedmann, Walgast. Paul Nauk, Walgast. Wladimir Staro, Walgast. Nikolai Stufe, Loanemõisast. Karl Laar, Walgast. Helmut Mitt, Naukiemist (Lätimaalt). Oskar Määrakon, Walgast (cum laude). Artur Raamat, Karulast. Gustaw Reimann, Walgast. Aleksander Ritt, Wõrust. Edward Saar, Walgast. Richard Saar, Harglast. Arnold Tamm, Tõll'ist. Anatoli Wetam, Tapalt. Endel Wirkk, Kõnistest. Nafe Roosmann, Koorkülast.

Humanitaarharust lõpetasid: Naanimäe Elmar — Urwastest, Jaanimägi Heino — Urwastest, Kulbin Karl [illegible], Mana-Antslast (cum laude), Saar Peeter — Mana-Antslast. Lind, Wassili — Karulast, Swirgelein, Joan — Haanjärwest.

Järeleksame määrati reaalharus 4 õpilasele ja 2 õpil. jäeti teiseks aastaks, kuna humanitaarharus 1 õpil. teiseks aastaks jäi ja 2 järeleksamid määrati.

Huwitaw on, et esialgul selles keskkooli klassis, mis nüüd tanawuse lennu aluseks, asus 75 õpilast ja neist ainult 17 keskkooli lõpetawad. Sellega on 51 õpilast 5 a. jooksul kas koolist lahkunud wõi mõnesse alamasse klassi ehk ka wiimasesse istuma jäänud. Lõpetajaist on 6 hiljem kooli juure tulnugeid. Lõpetajaid 23.

Rakwere õpetajateseminari X lend.

Käesolewal kewadel lõpetasid Rakwere õpetajateseminari: Leonid Tamm, Leida Ehk, August Essenu, Erich Ernstam, Hugo Hunno, Helene Jaakit, Isabella Junsen, Johanna Kaardimets, Johannes Kadakas, Karin Kokas, Melanie Koolik, Ludmilla Koppel, Elisabeth Leontjew, Oswald Lange, Eduard Lätt, Agnes Mets, Paul Pall, Salme Pilli, Amanda Ruuben, Eduard Rumm, Herbert Saln, Hilda Sarkas, Johannes Seilental, Salme Soiew, Reinhard Sürg, Elfriede Tambaum, Linda Tiisler, Leida Tinkwart, Helene Wiideberg ja Walentine Zowo. Seega üldse 30 noort õpetaja kandidaati.

Kaarli humanitaargümnaasiumi kursuse lõpetasid 30 tütarlast ja 9 poeglast:

Hildegard Domm, Hinna Hio, Maada Kolla, Johanna Kiwi, Helena Kleinberg, Olga Kerais, Hella Kriisel, Ella Kääriman, Salme Kõõm, Alice Laan, Ilse Laas, Erna Liibek, Dagmar Loorman, Edith Lundman, Wilma Magnus, Leida Margus, Wilma Mänd, Olga Rost, Ludmilla Sälomäe, Ilse Sarawik, Leida Seller, Linda Stunde, Ellen Tamm, Linda Tehwan, Agnes Tipner, Johanna Tolts (cum laude), Ella Tuberik, Linda Wartberg, Honora Wöörman, Alfred Becker, Ferdinand Kunst, Gerhard Mittelberg, Herbert Raik, Erich Sakkeus, Helgo Schneider, Jaan Takenberg, Adolf Tedre, Ewald Tõnison.

Katoliiklaste rongikäik Leedus.

Kaunas, 9. juunil. Pühapäewal peeti Wolkowischkis Leedu katoliiklikkude organisatsioonide kongressi, millest wõttis osa umbes 1300 delegaati. Usulisest rongikäigust wõttis osa umbes 5000 isikut.

Maa, kus kaubeldakse naistega.

Neiu hinnaks 800 krooni. Orjakauplus Aafrikas.

Hiljuti äratas elawat huwi rahwaste liidu erikomisjoni aruanne Aafrika riigis Liberias aset leidwa orjakauplemise üle. Liberia president oli isegi sunnitud üldise surwel ponema maha oma ameti. Et ka teistes Kesk-Aafrika riikides õitseb orjakauplus, see tehti alles hiljem kindlaks. Nii teatab Londoni lehe „News Chronicle" erikirjasaatja, kes parast Ethioopia keisri kroonimispidustusi sõitis Abessiiniasse, et ka seal pole weel kaugeltki kadunud orjapõli. Abessiinia praegune walitsus olla küll weendunud orjakauplemise wastane, kuid ta on wõimetu wõitlusest selle ässejuurdunud kombe wastu. Kirjasaatja arwates wõib Abessiinias olla praegu umbes kaks miljonit orja. Walitsuse korraldusel on kuulutatud kõik orjade lapsed wabaks. Nõnda loodetakse pikkamööda lõpetada orjapõli.

Üks keiserikoja kõrgem ametnik Addis Abeba. kutsus inglise lehemehe tutwunema oma orjade seisukorraga. Need olid 50 meest ja naist, kellele oli antud kahe aasta eest wabadus. Kuid nad ei tahtnud lahkuda oma isanda majast, kartes surra nälga. Nii olewat tuhandeid wabastatud orjasid, kes jääwad wabatahtlikult endiste peremeeste juure tegema orjatööd. Isegi kõrgemad kristlikud waimulikud ei taha loobuda orjapidamisest.

Orjapõlwe kaotamise suuremaks takistuseks on asjaolu, et Araabia ikka weel kujutab enesest suurt orjaturgu. Suur nõudmine „elawa kauba" järele meelitab Abessiinia feodaal-härrasid wõtma ette sõjariistus rünnakuid merikuteste prowintsidesse, kus wangistatakse tuhandeid inimesi ja müüakse orjadena Araabiasse. Isegi Abessiinia pealinnas pole sugugi harukorde, et inimene woetakse tänawal kinni ja müüakse orjaks. Addis Abeba waesemates linnaosades tungiwad relwastatud salgad öösel majja, wiiwad kaasa noori mehi ja naisi, paigutawad nad keldrisse ja weawad purjekatega salaja Araabiasse. Täiskaswanud terwe noore mehe eest makstakse 200 krooni ja weel enam. Noorte neidude eest makstakse 800 kr. Need müüakse peaasjalikult Araabia haaremitesse aga ka lõbumajadesse.

Eesti laulsjad Riiga.

19.—22. juunini Riias peetawale 7. läti üldlaulupeole sõidab Eesti Lauljate Liidu poolt koostatud ühendkoor, millisesse kuuluwad Tallinna paremate kooride lauljad. Ühendkoori juhib helilooja Werner Kerep. Eesti koor esineb laulupeo kolmandal päewal, 22. juunil, kahe lauluga: „Hoiskame kooris" — T. Wettik ja „Sääl kord kaswab" — M. Lüdig. Laulude harjutamine on praegu käsil. Esmaspäewal, 15. juunil peetakse Raua tän. algkoolis kõigi sõitwate kooride üldharjutus.

Ühendkoor praeguste andmete järgi on 350-liikmeline. Wõimalik on aga sõitjate arwu wähenemine, kuna Riiga lubatakse sõita ainult neil lauljail, kes korralikult kõigist eelharjutusist on osa wõtnud.

8-tunniline tööpäew Wenes.

Nõukogude uudisel on Wenemaal mitmel tööstusalal, kus seni oli 7-tunniline tööpäew, hakatud asutisi 8 tundi töötama, et täidetaks 5-aasta kawa.

SPORT

Eesti wõitis Leedu 4:1.

Teisipäewa õhtul staadionil peetud Eesti-Leedu jalgpallimaawõistluse wõitis Eesti tagajarjega 4:1. Esimene poolaeg lõppes 2:0 Eesti kasuks, kusjuures wärawad lõid Karm ja Kass. Teise poolaja esimesel poolel tegid leedulased tugewat surumist. Pall püsis kogu aeg Eesti poolel. Leedulased saawutasid ka ühe wärawa. Siis aga murti Leedu surumine ja Karm ning Kass tegid kumbgi weel ühe wärawa.

Mäng oli üldiselt hõre ja nauditaw, eestlaste õnnega, muidu poleks nii suurt wärawate wahet olnud.

Uus muusikalehe number.

Muusikaleht nr. 5/6 ilmub sellel nädalal tänawusuwiste laulupidude albumina.

Kui weri ihkas were hinda.

Ülewaade 1906. a. terroristlikkudest aktidest ja sõjawäljakohtute tegewusest.

Kui Wenemaal rahutustelaine tugewaks muutus, määras keiser Nikolai II ministrite nõukogu esimeheks Goremõkini asemele Stolõpini, kes ühtlasi hakkas ka siseministriks. See saatis ühtlasi I riigiduuma laiali saatmisega, mille kohta käsukiri awaldati 6. juulil 1906 a.

Seisukord oli kriitiline. Sweaborgis, Kroonlinnas, Tallinnas ja Poltawas olid sõjawäe rahutused. Soomes tegutses punawägi, takistades raudtee lõhkumisega walitsuswägede kohalepääsu. Tallinnas olid rahutused ristlejal „Pamjat Asowa".

Kõik need rahutused suruti werisell maha. Kuid see ei wähendanud, waid suurendas terroristlisi akte, mis 1-se duuma päewil õige harwaks olid jäänud.

Esimese duuma kokkuastumise eelajast wõib märkida järgmisi terroristlisi toiminguid, millega taheti kättemaksta eestkätt neile, kes 1905 a. rahwaliikumise mahasurumist julmalt juhtisid. Nii: 1. jaan. haawati Tshernigowi kuberneri Hwostowi; 2. jaan. surmati kindral-leitnant Lisowski; 10. jaan. Maria Spiridonowa haawas surmawalt Borissoglebskis kubermanguwalitsuse nõunikku Luženowskit, kes talupoegade rahustamist juhtis. (Maria Spiridonowat wägistasid peale wangistamist kõige tooremalt alamesaul Abramow ja politseinik Shdanow), 14. jaan. heideti pomm Minski kubernerile Kurlowile; 15. jaan. tapeti kindral Griasnow; 18. jaan. Poltawa kubermangu nõunik Filonow; 27. jaan. tungiti admiral Tshuhnini elu kallale; 17. märtsil tapeti Smolenskis sandarmipolkownik Gladõshew; 25. märtsil tapeti Twerj kuberner Sleptsow; 2. aprillil Spiridonowa piinaja kasakaalamesaul Abramow; 4. aprillil surmati Wõnnu kreisiülem Dobrowolski; 23. aprillil wisati pomm admiral Dubassowile ja surmati te adjutant krahw Konownitsõn; 28. juunil surmati Sewastopolis admiral Tshuhnin jne.

Nii makseti kätte nende weretööde eest, mida haarwalitsuse käsilaied rahwa kallal 1905 a. wabastus- ja wabaduspüüdeid mahasurudes toime panid.

Baltimail oli üks rahutuste mahasurumise juhtidest kindral Orlow, tsaarinna Aleksandra Feodorowna armsam, kes peagi suri. Ta surma põhjus on saladuse katte all.

Stolõpini wag oli alles isega, et wisati 12. aug. Stolõpini suwemajasse pomm, mis hääwas ta kahe lapse ja surmas 25 inimest, nende hulgas kindral Samjatin, tienior Hwostow, kammerhärra Woronin.

18. aug. Sinaida Konopljännikowa surmas Semjenowski polgu ülema kindral Mini, 14. aug. surmati Warssawi kuberner Wonljarljarski.

Surmati suur hulk salapolitseinikke ja teisi, kelletaolisi isikuid. Ühtlasi pandi toime ka rida „eksproprieerimisi".

Walitsus suurendas surwet: 1. sept. 1906 a. oli sõjaseadus makswusel 26 maakonnas ja 11 linnas, 35 milj. inimese kohta; erakorraline kaitseseisukord walitses 40 maak. ja 1 linnas — 11 milj. inimesega; walsem kaitseseisukord 248 maakonnas ja 14 linnas — 52 milj. inimesega.

22. aug. 1906 a. pandi tööle ma sõjaseaduse ja erakorralise kaitseseaduse piirkondades sõjawäljakohtud, mis koosnesid ilma juriidilise hariduseta ohwitseridest, kohut mõisteti ilma prokuröri ja kaitsjate osawõtuta. Asja arutamine ei tohtinud kesta üle 2 ööpäewa. Edasikaebe õigust polnud. Otsus astus kohe jõusse ja saadeti täide 24 tunni jooksul.

Sõjawäljakohtud asus tööle täie tooruse ja tapakirega.

Algas tapatalg.

Hukati: septembris 1906 a. — 245 inimest, oktoobris — 255, nowembris — 261, detsembris — 176, jaanuaris 1907 a. — 141, weebruaris, mille lõpul kokku tuli uus duuma, wähenes surmamõistetute arw — 38-ni, märtsis oli neid 11.

Kuid ei sõjakohtud ega surmanuhtlus suutnud heidutada terroriste, kes käisid põhimõtte järgi: silm silma ja hammas hamba wastu, weri ihkab werehinda!

Jaanuarist 1905 a. — kuni juunini 1906 a. surmati 18 kuu jooksul terroristide poolt wähemalt 2.060 walitsusewõimu ja kapitali esindajat, kuid sõjakohtute ja surmanuhtluse ajal: juulist kuni oktoobrini 1906 a., 4 kuu jooksul — surmati ja haawati neid 2.118. Neist on tähtsamad: riiginõukogu liikme krahw Ignatjewi surmamine 9. dets., Peterburi linnapealiku kindral von der Launitsi surmamine 21. dets., sõjawäe peaprokuröri Pawlowi surmamine 27. dets.

Sel ajal, oktoobris 1906 a., kui sõjawäljakohtud täies hoos töötasid, oli 121 terroristlikku akti, 47 sõjariistus wastuhakkamist, ja 362 sõjariistus kallaletungi eksproprieerimise eesmärgiga.

Werd walati mitmel rindel: walitsuswõimud — surmasid wastuhakkajaid, terroristid walitsuswõimu ja kapitali esindajaid ning mustsajalised — intelligente ja juute.

Mustsajalised oma ajakirjanduses nõudsid kõigi revolutsionääride hukkamist, muuseas ka wabameelsete bürokraatide, eesotsas krahw Wittega.

Mustsajalised korraldasid rida terroristlikke akte, mille ohwriteks langesid mõrtsukate läbi 1-se duuma liige Herzenstein, kes tapeti 18. juulil 1906 a. Terijokis, „Russkija Wjedomosti" toimetaja, 1-se duuma liige Jollos, tapeti Moskwas 14. märtsil 1907 a.

Juutide tapmiseks pandi toime, wõimude heatahtlikul pealtwaatamisel, rida pogrome, millest hirmsam oli 25. aug. 1906 a. Sjedletsis.

Põllutööliste streik keelati türmikaristusega 15. apr. 1906 a.

Et wangistus ja sõjakohus surmanuhtlusega ei suutnud lämmatada töölis- ja agraarliikumist, siis pidi ka Stolõpin asuma „reformide" — teele: 5. okt. 1906 a. ilmus ukaas talupoegade mõningate õiguste piiramise kaotamise kohta. 5. oktoobril wabastati talupoja isik wallast, 9. now. 1906 a. wabastati maawõimist ja maaomandusi walla wõimu alt, 15. now. 1906 a. anti ukaas maapangast laenuandmise kohta.

Nii lühidalt 1906 a. sündmuste ülewaade prof. Ch. Seignobos'i poliitilise ajaloo andmetel.

L. J.

Telefonitoru taga.

On walkenuit weetlewad telefonitoos. Wõttes hargilt toru on alati tunne nagu sukelduksid maskeraadi lustlikkudesse seiklustesse, kus üks üllatus hullem teisest. Tahad nätteks ühendust mõne suurema lehe peatoimetajaga, [illegible] Zeewaldi, soowid warahommikul tilinaga üllatada oma südamedaami ta woodis. Kõigeselle kalle lasketorust, mõtled tihedalt minutit, wastatakse wanglast, otse hirmsa kiirusega armukeseardast, arwatse forstnaoidsipamesitsi korter. Ühe [illegible] teada kuhu helistada tsele [illegible] [illegible] keegi telefoni.

[illegible] sõnadel tundi toru otsas [illegible] ühendust. Nõnda [illegible] [illegible] häaljega. [illegible] [illegible] hunnitawe [illegible] näiteks sellest [illegible] maarab kokku- [illegible] „Miks" [illegible] pastor päästab patust haardaami. Teinekord satud weelgi weideramate kaudaudiste juure. Näiteks juhtus minuga nii, nagu järgmine pisut lugu. Tutan oma toru otsas ja ootan kaugekõne järge. Äkki kõlab kuskilt jüganmeest sõjameheliku bariton. Tele waskab teine pisut kõrgema toonitsa. Ja saiwa tahtmatult pidin ma olema järgmise walju telefoni tunnistajaks kooperatiiwsest kabeliõneest.

„Olete ostnud saata walja linnast kaardiwõrgus tabatud [illegible] (Wõõrast ninast ei saanud ma aru)?

„Just nii härra komandant."

„Aga see on ju omesi komandant Zoorare [illegible] prona ja äkki wälja!"

„Ei tohi unustada, et [illegible] kord [illegible] on annoa tabatud [illegible] kuritöölt."

„Seda küll, aga kes [illegible] ma oska nõnda teha?"

„Pole midagi parata, otsus on tehtud ja tuleb täita."

Ega ma teadnud [illegible] [illegible] [illegible] et anna [illegible]?"

„Aga kujutage ette, härra komandant, mis ütleksid teised tabatud, kui üks koosjüüdlane äkki amnesteeritaks — ei asja eest, teist taga?"

„Kuidas ei asja eest, teist taga, kui ma ise kostan tema eest."

„Seda muidugi, aga ega me ometi wõiks awalikult teha, teatawaks, et pr. — [illegible] on wabastatud [illegible] ra linnakomendandi eestkostmisel. Mis ütleks selle kohta awalik arwamine? Uus komendant, kes [illegible] kaja aitab korrakaitsmisele, eks ole?"

„Ei maksa asja panna sellele pinnale, hea tahtmisel see annaks teistiai teha."

„Mis moodi?"

„Milleks riputada asja suure kella külge? Kujutage küsti ette wõise proua hirmsat seisukorda, wäljaõpetamine oleks ta hiwitamine."

„Teisest mute wähem. Aga tagajärgede peale oleks tulnud tel ennem mõelda."

„Nii siis: teie ei woolda?"

„Kahjuks ei. See ei käi pealegi minu kompetentsi."

„Kas härra minister on juba seal?"

„On".

Siin katkes kõnelõne. Sa armas Jumal, mõtlesin ma, oli mul seda pahandust praegu waja — kuulata pealt, kui kangeid kiusatusi on politseil teinekord korrakaitsmisel.

Moodne pedagoog.

Ühes põhjapoolses riigis asub hariduisetempel, mille ülempreestritest ja preestrinnadest nii mõnigi ühel wõi teisel kujul „säranud" ajaloo areenil.

Juhtus siis jällegi, et üks selle templi preestritest — filosoofiadoktor, eetika-, hingeteaduse-, pedagoogika- ja teoloogiaõpetaja ning ühtlasi kristlik linnawolinik ühel naiiksu algupäewa hommikul rapnas jalgelt koduiinna tolmu ja suures seiklusihas wõttis suuna linna, kus helkiw kunstlik päike, eksootiliste lillede aroom, kuldkollane eliksiir ja naeruwad keed moodustawad põhjamaise eldoraado.

Kui juba seitse päewa ja ööd oli preestrist pedagoog wiibinud selles maguses unes, läbistas kaheksandal õhtupoolikul korraga ta jumalakartliku hinge arglik mõte: mis siis, kui hakkaksin end õige tasahiljukesi nihutama tuldud teed tagasi, sest küllap mind kodulinnas juba pikisilmi oodatakse kohuste täitmisele, millised oma loal riigi ja ühiskonna wastu unustasin hoopis.

Kuid samal hetkel wilksatas jällegi teine palju trööstiwam mõte: tühja, tahaksin näha inimest, kes julgeb mulle selle mõnepäewase äraoleku eest teha märkust: olen ju kohapealne suurus, söödan wahel raisa ja nean saie, ühesõnaga — ei karda jumalat ega wanakuradit.

Nii mõtiskles preester, kui jaabus õhtu ja sellele hommik ning ennäe! Meie ennatlik pedagoog ilmub tagasi elu näitelawale.

Kuigi tagakambris lahenewad formaalsused ja elu, mis „ärakadunud-jälleleitud pojale" nii ilus, laheb kristliku moraali ja ujulise propaganda saatel edasi noorsoo keskel segamatult edasi.

Politsei protokollist.

Kukkus rongist wä ja. Reaalpal paa- mas tullus Tallinnast rongilt maha Harjumaalt elutsew Anna Krus- werk, 85. a. wana. Kukkudes wõtas ja raske peapõrutuse ja ta toodi meelemarkusetalt Tallinna haige- maja.

Jalgrattur wesanto all. Suvelaua ja 3. Pärnu maantee nurgal sai Nõmme poolt tulewa taksoweoauto nr. 932 alla Kodu tän. 17 elutsew Friedrich Andresson, 26 a. wana. Noormehel murdus parem jalaluu ja ta sai ka peast wigastada.

Andresson oli sõitnud rattal, mil- lel puudusid pidurid. Sõites Linde- laiast 3. Pärnu maanteele alla mäge ei jõudnud ta ratast pidurdada ja pidi tramm alla sattuma. Tram- mi kõrwale pöörates jooksis ta aga auto alla. Ka jalgratas purunes täielikult.

Wargused. Johannes Rembel wa- rastati Jõeaeit tän. 3 maja eest jalgratas. Samuti waraslati Mund- t. m. Roman Rettel jalgratas. Ma- dara tän. 8 koridorist warastati Lo- rinde Wäljafel jalgratas ja Feliks Roosil waraslati Kalaslaewu t. 14 koridorist jalgratas.

Johannes Zeenel, Harju tän. 34 korterist warastati elektriarwesti. Anna Altinel Wene turul rinnast waraslati kaelung ketega.

Tänuawaldus.

Tallinna Linna Poeglaste Humanitaargümnaasiumi juha- taja ja õpetajaskond awaldab siinkohal oma südamliku tänu (...), kes tegutsis oma laske kaasabiga ja elawõtuga gümnaasiumi 300-a. teotusjuubeli puhul ning juure. aroul tenditaiid teda fei kultuur-ajaloolisel tähtpäewal südamest tulnud soowidega.

Kanamunade noteeringud 9. juunil 1931. a.

Eksportmunad üle 60 gr. — 34 senti kümme, 50—60 gr. — 32 senti kümme. Sisetturumu- nad üle 50 gr. — 31 senti küm- me, alla 50 gr. — 25 senti kümme.

Hinnad on mõistetawad franko sorteerimispunkt ning maksewad alates 10. juunist s. a.

Tendents: eksportmunadel — elawam ja sisetturumunadel — nõrgenew.

Öökülm Rakweres.

Öö wastu 9. juunit tabas Rakweret tugew öökülm, mis paljudes aedades tünnitas suurt kahju. Liikati näitas elawhõbe termomeetris 3—4 pügalat alla nulli. Seuna mitmed aednikud külmapeletamiseks aedades tegid üles tuled, mis hõljus wagale ilma tõttu tihe suitsuloor linna kohal weel kaugele üle keiköö.

Rakwere noorte spordipidu jäi pidamata.

7. juunil korraldati Rakweres Rahwamaias noorte laulupäew mis külma ilma tõttu jäi rahwa- rohkeks. 9. uuni õhtupoolikul ka- watseti staadionil ära pidada noorte spordipidu. kuid külm ilm ja mõnes koolis lewinenud nak- kushaigus (sarlakitõbi), lehine kõhu- tõbi) tegid sellele lõpetuse kriisiju.

Moskwa Kunsti Teatri Praaha grupp

„Estoonia" teatris.

16. juunil s. a. jõuab Tallinna kuulus Moskwa Kunsti Teatri Praaha grupp, et esineda „Estoonia" teat- ris mõne külalisetendusega, ala- tes 17. juunist. Mängukawasse on wõetud Gogoli „Rewident", „Turbi- nite päewad", „Walge kaart", Go- goli „Zenitjba", Gorki „Põhjas", „Tihehoim õhtu".

Piletitähed eelmüügil „Estoonia" teaatris laup. 13. juunist peale.

Teaatribüroo

Oratoorium „Hiiob" Helsingis.

Estoonia Muusika Ühiskond (EMÜ) on oma peale wõtnud suure ja raske ülesande wiia A. Kapi oratooriumi „Hiiobit" üle lahe. Meie muusikaelus on see esmakordne nähe, et nii suure teosega wälismaal esinetakse. Ettewõte on seda enam tähelepanuwäärt, kui meeles pidada, et „Hiiobi" ettekanne wajab määratu suurt aparaati: segakoor, naiskoor, meeskoor, tertsett, solistid, orkester.

Eeltöö on seni arenenud edukalt ja wõiks loota, et „Hiiob" Helsingis Soome-Ugri kultuurkongressi ajal meie muusikat hästi tulusalt esindab.

„Hiiobi" ettekandest wõtawad osa 112 lauljat. Meeskoori osad kannab ette Tallinnas Meestelaulu Seltsi laulud. Helsingis toetawad Meeste- laulu Seltsi laulugruppi ka EMÜ meeslauljad, mille tõttu meeskoor 64 lauljat suur on.

Solistidena sõidawad kaasa K. Wiitol — Hiiob; W. Hansen — saatan; L. Hellat-Lemba — Hiiobi naine.

Kaasa mängib Helsingi lin- naorkester.

Lauljate Liidu poolt määratud esinduskoorina esineb EMÜ kongressi aktusel ja Soome laulupeol. Peale selle on EMÜ-l iseseisew a capella kontsert Eesti meistrite töödest 19. juunil ülikooli aulas.

Tallinna linna II tütarlaste gümnaasiumi lõpetasid:

Mary Adamson, Leida Buldas, Alma Elbing, Benita Erik, Irene Fromm, Irma Groß, Ellen Gustel, Klarissa Haiba, Alide Hunt, Miralda Ilmas, Alice Johanson, Iuta Jür- genfeldt, Helene Jürgenson, Helmi Jürgenson, Hildegard King, Aino Kirkman, Senta Kodaniport, Endla Koplus, Linda Kuuli, Marie Leis, Mirlanda Leetsman, Regina Läll, Laine Lõhmuspuu, Armilde Masing, Magda Multer, Alide Murakas, Roosa Ojaloen, Eleonore Paltser, Ella Pauls, Aino Peters, Adele Pi- helgas, Elwi Rebane, Erna Riiwik, Helda Rosin, Hildegard Rootsmann, Erna Sommer, Hilda Treiberk, Hel- mi Walter, Ella Wanamölder, Jen- ny Weigel, Marionella Wäli.

Tallinna linna II tütarlaste güm- naasiumi juures asuwa täienduskooli lõpetasid: Elfriede Karu, Magda Langenbraun, Eleonore Laurson, Salme Mirka, Klaara Peet, Naima Pehme, Weronika Petsman, Marta Pihlakas, Leida Puskar, Anna Re- kand, Ellen Saul, Leida Tuberik, Asta Wiilman.

Riigikogu koosolek

peetakse täna 11. juunil k. 10 homm. Päewakorras kooneise paar küsimust ja üks arupäri- mine, läbirääkimiste jatkamine tööerakonna arupärimise puhul sotsialistliku propaganda ja usu- wastase kihutustöö kohta kooli- des. Peale selle rida seaduseel- nõusid.

Loodetaw ilm.

Neljapäewal, 11. juunil.

Kergest keskmiseni muutliku suunaga tuuli, muutlik pilwitus, temperatuur wähe kõrgem, nimetamiswäärt sade- meid pole oodata.

Wastutaw toimetaja: **Joh. Kärje.** Wäljaandja Kirjast. „Rahwa Sõna" Kirjast. o.-ü. „Täht" trükk, Tallinn.

KREDIIT PANK

Äriseis 1. juunil 1931. a.

Osakonnad: Abjas, Antslas, Haapsalus, Hiiu-Keinas, Jõhwis, Narwas, Nõmmel, Tapal, Tartus, Türil, Wiljandis ja Wõrus.

Aktiwa.

Kassa ja jookswad arwed Eesti Pangas	Kr 1.055.582.81
Wäärtpaberid	„ 465.360.41
Wälisraha ja wäliswekslid	„ 595.341.31
Laenud	„ 21.980.850.84
Korrespondendid: „Loro" Kr. 332.048.72; „Nostro" „ 404.364.58	„ 736.413.30
Osakonnad	„ 1.282.717.92
Garantiide deebitorid	„ 4.919.212.42
Kinniswarad	„ 1.978.072.50
Kulud ja makstud protsendid	„ 711.872.22
Muud aktiwad	„ 978.065.88
	Kr. 34.704.389.61

Passiwa.

Aktsiakapital	Kr. 1.400.000.—
Tagawarakapital	„ 425.000.—
Kustutuskapital	„ 364.655.78
Ametn. abiandmise kapital	„ 147.987.22
Hoiusummad	„ 15.644.708.28
Korrespondendid: „Loro" Kr. 575.853.16; „Nostro" „ 4.029.756.19	„ 4.605.609.35
Osakonnad	„ 1.321.454.42
Garantiide kreeditorid	„ 4.919.212.42
Laenud ja rediskont	„ 3.859.635.27
Muud passiwad	„ 2.016.126.87
	Kr. 34.704.389.61

Inkassoks dokumente Kr. 1.312.921.42 wäärtuses.

Grammofonide alal jälle uudis

kohvergrammofon

„PARVUS"

Ilusa kõlaga, automaat piduriga, ilusa välimusega.

Hind ainult 37 krooni 50 senti.

Kellel ei ole veel grammofoni, ostke „PARVUS". See on Teie parimaks sõbraks ja seltsiks välja- sõitudel.

A.-S. TORMOLEN & Co.

TALLINN, HARJU 37.

Raadio-, grammofoni-, jalgratta-, foto- ja lastewankrite eriäri.

Minu aadress ja kõnetraat

Kinga tänawale 1,

tel. 432-30.

Hamba tehnik

A. Rochlin

kunsthammaste laboratoo- rium (asut. 1906. a.)

Dr. M. Klompus

Põie, sugu- ja naha- haigused

W. Karja tän. 1—7

(Sauna tän. nurgal). Kõnetr. 11—1 ja 5—7-8.

Wirumaal

wõtawad „Rahwa Sõna" tellimist wastu:

J. **Kausik**, Narwa, Waiwara t. 21.
J. **Metsatalu**, Narwa linnaw.
J. **Widewik**, Narwa jaama raamatukapp.
W. **Luksepp**, Rakwere, Pikk t. 32
Prillmann'i rmtkpl. Rakwere.
J. **Kiin'i** rmtkpl. Haljalas.
J. **Kello**, Wiru-Jakobi, Kulina
O. **Penias**, Sillamäel.
A. **Tepper**, Wiru-Jakobis.
J. **Koort**, Kohtla-Järwel.
R. **Widewik**, Rakwere jaama raamatukapp.

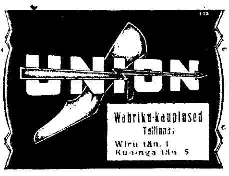

ÜHISTEGEWUSE INSTITUUT TARTUS.

Põllumajanduslikkude Ühisuste Rewisjoniliidu **majanduslik eraõppeasutus,**

Ühisustele arwepidajate, asjaajajate, ärijuhtide, rewidentide ja teiste ametnikkude ettewalmistamiseks.

Instituudi õppejõududeks on prof. Dr. P. Kõpp, prof. J. Uluots, dotsent A. Luksepp, dotsent M. Gross, kindlustusseltsi juh. J. Nirk, panga juhataja E. Habicht, peasekretär E. Just, instruktor-rewident J. Koorits, instruktor-rewident F. Malm ja teised juhtiwad jõud ühistegewuse alalt.

Kursus kestab ühe aasta, sellest teoreetiline töö õhtupoolikutel

21. septembrist kuni **31 märtsini.**

Õppemaks 50 krooni aastas.

Instituuti wõetakse wastu ülikooli lõpetanuid, üliõpilasi, keskkoolide ja keskpõllutöökoolide lõpetajaid kuni 40 õpilat. Õppetöö lõpul korraldatakse katsed ja antakse wälja wastawad tunnistused.

Soowiawaldusi Instituuti astumiseks ühes elulookirjeldusega ja haridusliste dokumentide ärakirjadega wõetakse wastu kuni 1. septembrini.

Aadress: Ühistegewuse Instituut, Holmi 12, Tartu, telefon 4-52.

L. H. Dessberry romaan

Elektritooli varjus

Hind 50 senti.

Nimetatud romaan on kirjaniku parimaid teoseid. Algusest lõpuni köidab lugejaid oma põnewa ja huwitawa sisuga. Müügil raamatukauplustes, raudtee raamatukappides ja ajalehekioskides.

Pealadu: K.-Ü. „RAHWA Sõna"
W. Pärnu mnt. 31, Tallinn.

Kes ärasaadab pealaole raamatu hinna saab raamatu koduskätte ilma postikuludete

Tartu Linna Tööstuskool

Wabadussilla juures, Wene Kalda t. nurk

Uute õpilaste vastuvõtmine

on esmasp., 15. juun. kell 10 hom. Wastuwõtmisele tuleb õpilasil isiklikult ilmuda. Kui jääb wabakohti, on sügisene õpil. wastuwõtmine 24. aug. kell 10 hom.

Koolijuhataja.